

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA
TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

Spis treści:

WPROWADZENIE	2
ROZPORZĄDZENIE OGÓLNE	2
USTAWA WDROŻENIOWA	2
UMOWA PARTNERSTWA	2
PRZEZNACZENIE FUNDUSZY EUROPEJSKICH.....	4
PODEJŚCIE STRATEGICZNE	4
CELE TEMATYCZNE.....	5
NAJWAŻNIEJSZE ZASADY REALIZACJI ŚRODKÓW UNIJNYCH.....	10
ZASADY HORYZONTALNE.....	10
ZASADY OBOWIĄZUJĄCE W PROGRAMOWANIU ŚRODKÓW.....	12
ALOKACJA FINANSOWA	20
ŚRODKI NA POLITYKĘ SPÓJNOŚCI W UE.....	20
ŚRODKI DLA POLSKI	21
PROGRAMY OPERACYJNE	24
POZIOM UNIJNY	24
POZIOM KRAJOWY	25
SYSTEM INSTYTUCJONALNY	30
PROCEDURA WYBORU PROJEKTÓW DO DOFINANSOWANIA	34
PROCEDURA ODWOŁAWCZA	36
SYSTEM KONTROLI PROJEKTÓW	39
ZASADY REALIZACJI PROJEKTÓW	41
UŁATWIENIA DLA BENEFICJENTÓW.....	44

1

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

WPROWADZENIE

ROZPORZĄDZENIE OGÓLNE

W grudniu 2013 roku Komisja Europejska przyjęła **pakiet rozporządzeń unijnych**, które mają szczegółowo regulować zasady realizacji funduszy europejskich w latach 2014 – 2020 w państwach członkowskich. Najważniejszy akt to dokument o długiej nazwie: *Rozporządzenie z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006, tzw. rozporządzenie ogólne.*

Rozporządzenie składa się z pięciu części. Pierwsza z nich jest wprowadzeniem - określa przedmiot aktu i wyjaśnia najważniejsze definicje. Druga część, najbardziej rozbudowana, zawiera przepisy mające zastosowanie do wszystkich funduszy europejskich. Kolejne dwa segmenty rozporządzenia to wykaz zagadnień, które odnoszą się tylko do wybranych funduszy (np. tylko do środków w ramach polityki spójności, albo tylko do finansowania polityki morskiej i rybackiej). Ostatnia część zawiera przepisy końcowe.

Rozporządzenie 1303/2013 jest uzupełnione kilkunastoma załącznikami, które zawierają wyjaśnienia bądź uszczegółowienia niektórych zagadnień poruszonych w treści aktu. Rozpoczyna je natomiast preambuła, zapowiadająca dalsze elementy dokumentu oraz wyjaśniająca jego charakter.

W dalszej części materiałów w odniesieniu do tego dokumentu będziemy posługiwać się określeniem „rozporządzenie 1303”.

USTAWA WDROŻENIOWA

Podstawą prawną do wdrażania Funduszy Europejskich w kraju jest natomiast ustawa o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (**tzw. ustawa wdrożeniowa**), która **11 lipca 2014 roku została przyjęta przez Sejm RP**, 7 sierpnia podpisana przez Prezydenta RP, a 29 sierpnia opublikowana w Dzienniku Ustaw RP.

Ustawa wdrożeniowa obowiązuje od 13 września 2014 roku.

W dalszej części materiałów w odniesieniu do tego dokumentu będziemy posługiwać się określeniem „ustawa wdrożeniowa”.

UMOWA PARTNERSTWA

Założenia polskiej umowy partnerstwa pod koniec 2012 roku zostały skonsultowane z regionami i partnerami społecznymi. **15 stycznia 2013 roku** dokument został przyjęty. Na jego podstawie rozpoczęto prace nad tekstem Umowy Partnerstwa oraz nad programami operacyjnymi.

PUNKT
INFORMACYJNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
INFRASTRUKTURY
I ROZWOJU

CENTRUM PROJEKTÓW
EUROPEJSKICH

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

Projekt Umowy Partnerstwa był gotowy w połowie 2013 r. Przez lipiec i sierpień trwały jego konsultacje społeczne w poszczególnych regionach.

8 stycznia 2014 roku Rada Ministrów przyjęła projekt Umowy Partnerstwa i projekty krajowych programów operacyjnych. Dokumenty te 10 stycznia zostały przekazane do oficjalnych negocjacji z Komisją Europejską. Negocjacje projektu Umowy Partnerstwa z KE formalnie zostały zainicjowane 5 marca 2014 r.

23 maja 2014 roku Komisja Europejska zatwierdziła polską Umowę Partnerstwa. Tym samym jesteśmy trzecim państwem (po Danii i Niemczech), w którym umowa została już przyjęta.

Umowa Partnerstwa została zawarta na okres od dnia 1 stycznia 2014 roku do dnia 31 grudnia 2020 roku.

Zakres zagadnień do uwzględnienia w umowach partnerstwa poszczególnych państw członkowskich został **określony w Rozporządzeniu 1303**. Pomocą dla opracowujących te dokumenty jest określenie w artykułach 14 i 15 omawianego aktu unijnego wszystkich wymaganych elementów umowy.

Umowa partnerstwa powinna zawierać m.in. analizę potrzeb i potencjału kraju, podsumowanie ewaluacji ex ante planowanych do realizacji programów, wybrane cele tematyczne, szacunkową alokację wsparcia unijnego według celów tematycznych, opis zastosowania horyzontalnych zasad (takich jak np. partnerstwo, równouprawnienie, zrównoważony rozwój), wykaz programów do realizacji, koordynację instytucjonalną wdrażania funduszy, ocenę potrzeby wzmocnienia zdolności administracyjnych instytucji zaangażowanych w zarządzanie i kontrolę programów, podsumowanie przedsięwzięć planowanych w ramach programów, w tym orientacyjny harmonogram dla ograniczenia administracyjnych obciążeń beneficjentów, rozwiązania dotyczące zasady partnerstwa wraz z orientacyjnym wykazem partnerów, opis rozwiązań zapewniających skuteczne wdrażanie funduszy, w tym ocenę istniejących systemów elektronicznej wymiany danych oraz podsumowanie planowanych przedsięwzięć.

Po **przedstawieniu projektu umowy partnerstwa** przez państwo członkowskie, Komisja Europejska ocenia jego zgodność z rozporządzeniem i przedstawia **uwagi w ciągu trzech miesięcy**. Dane państwo członkowskie dostarcza wszelkich koniecznych dodatkowych informacji oraz dokonuje zmian umowy partnerstwa. W dalszym etapie, **Komisja podejmuje decyzję** w sprawie przyjęcia elementów umowy partnerstwa **nie później niż cztery miesiące** po terminie dostarczenia przez państwo członkowskie swojej umowy, **pod warunkiem że wszystkie uwagi zostały odpowiednio uwzględnione**.

W dalszej części materiałów w odniesieniu do tego dokumentu będziemy posługiwać się określeniem „Umowa Partnerstwa”.

PRZEZNACZENIE FUNDUSZY EUROPEJSKICH

PODEJŚCIE STRATEGICZNE

Fundusze Europejskie w latach 2014 – 2020 koncentrują się na efektach. Mowa o tym we wszystkich dokumentach strategicznych, zarówno na poziomie unijnym, jak i krajowym, w tym w Rozporządzeniu 1303.¹ Pierwszym krokiem prowadzącym do ich osiągnięcia jest odpowiednie zaprogramowanie obszarów i narzędzi pomocy. Jak i inne polityki europejskie, także polityka spójności nie funkcjonuje w próżni i musi realizować cele główne Unii Europejskiej stawiane perspektywie finansowej na lata 2014-2020, określone zwłaszcza w strategii Europa 2020. Etap ustalania priorytetów polityki spójności to **programowanie strategiczne**.

Do czego dąży Unia Europejska?

Strategia Europa 2020 wyznacza **trzy** wzajemnie ze sobą powiązane **priorytety**:

- Rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji,
- Rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej,
- Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Nowym, dotychczas nie wskazywanym tak wyraźnie **celem, jest włączenie społeczne**, a więc także walka z problemami bezdomności, uzależnień, itp. Ponadto, wyraźne jest nakierowanie na aktywną, a nie pasywną politykę (np. cel związany ze wzrostem zatrudnienia ma być osiągnięty nie poprzez walkę z bezrobociem, ale poprzez tworzenie nowych miejsc pracy, inwestycje w przedsiębiorstwach, itd.)

W przeciwieństwie do Strategii Lizbońskiej (2000 – 2010), Strategia Europa 2020 wskazuje, że każde euro wydane na politykę spójności musi wpisywać się w cele głównej strategii. Oznacza to, że każda interwencja realizowana w ramach Funduszy Europejskich będzie musiała być zgodna ze strategią Europa 2020.

Krajowymi instrumentami realizacji celów strategii Europa 2020 są **Krajowe Programy Reform** opracowywane przez państwa członkowskie (w Polsce Krajowy Program Reform został przyjęty w 2011 r.) oraz strategii rozwoju poszczególnych państw.

Do strategicznych dokumentów opracowanych w Polsce należą:

- Strategia długookresowa: Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności.
- Strategia średniookresowa: Strategia Rozwoju Kraju do roku 2020.
- 9 „branżowych” strategii zintegrowanych (dotyczących innowacyjności, transportu, kapitału ludzkiego, kapitału społecznego, energetyki i środowiska, sprawności państwa, rozwoju regionalnego, rozwoju rolnictwa oraz obszarów wiejskich).

¹¹ Preambuła Rozporządzenia 1303

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

CELE TEMATYCZNE

Zasada koncentracji wsparcia ze środków unijnych w latach 2014 – 2020 na z góry wskazanych obszarach priorytetowych pojawiła się w Rozporządzeniu 1303.² Przy okazji wyjaśniania zagadnień związanych z koniecznością uzasadniania planowanych projektów uwarunkowaniami strategicznymi, Komisja Europejska zaproponowała także 11 obszarów, wokół których powinny skupić się planowane przedsięwzięcia.

Państwa członkowskie przygotowując krajowe zasady wdrażania środków unijnych w latach 2014 – 2020, w tym opracowując swoje umowy partnerstwa, opierały się m.in. na tych wskazówkach.

Znaczna część Umowy Partnerstwa poświęcona jest obszarom tematycznym, wokół których skoncentrowane będzie wsparcie w przyszłych programach. Zgodnie ze stanowiskiem Komisji Europejskiej będzie to **11 celów tematycznych**.

W dalszej części materiałów zapoznanie się Państwo z celami tematycznymi zaproponowanymi w Rozporządzeniu 1303 przez Komisję Europejską, wraz z odniesieniem do planowanej realizacji tych obszarów w przygotowanych przez Polskę programach operacyjnych.

BADANIA, ROZWÓJ, INNOWACJE

Cel tematyczny 1: wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji (np. dofinansowanie innowacyjnych rozwiązań w przedsiębiorstwach, infrastruktury badawczej jednostek naukowych).

W obszarze badań, rozwoju i innowacji większość alokacji (76%) przeznaczono na wsparcie przedsiębiorstw w zakresie B+R, zwiększenie transferu wiedzy do gospodarki oraz wsparcie wdrażania wyników prac w działalności gospodarczej.

Wsparcie dla procesów innowacyjnych powinno być zgodne z założeniami koncepcji **inteligentnej specjalizacji**, tj. koncentracji zasobów na kluczowych priorytetach pozwalających na wykorzystanie krajowych i regionalnych potencjałów rozwojowych.

Krajowe inteligentne specjalizacje zostały określone w Programie Rozwoju Przedsiębiorstw opracowanym przez Ministerstwo Gospodarki, a przyjętym przez Radę Ministrów **8 kwietnia 2014 roku**. Dokument przedstawia proces analityczny wyłaniania inteligentnych specjalizacji na poziomie krajowym (obszary B+R+I) oraz zarys procesu ich monitorowania i aktualizacji. Określa priorytety gospodarcze w obszarze B+R+I, których rozwój zapewni tworzenie innowacyjnych rozwiązań społeczno-gospodarczych, zwiększenie wartości dodanej gospodarki i podniesienie jej konkurencyjności na rynkach zagranicznych.

Krajowa inteligentna specjalizacja jest dokumentem otwartym, który będzie podlegał ciągłej weryfikacji i aktualizacji w oparciu o system monitorowania oraz zachodzące zmiany społeczno-gospodarcze.

18 inteligentnych specjalizacji określono w ramach **następujących działań: zdrowe społeczeństwo, biogospodarka rolno-spożywcza i środowiskowa, zrównoważona energetyka, surowce naturalne i gospodarka odpadami oraz innowacyjne technologie i procesy przemysłowe:**

² Art. 9. Rozporządzenia 1303

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

ZDROWE SPOŁECZEŃSTWO

1. Technologie inżynierii medycznej, w tym biotechnologie medyczne
2. Diagnostyka i terapia chorób cywilizacyjnych oraz w medycynie spersonalizowanej
3. Wytwarzanie produktów leczniczych

BIOGOSPODARKA ROLNO-SPOŻYWCZA, LEŚNO-DRZEWNA I ŚRODOWISKOWA

4. Innowacyjne technologie, procesy i produkty sektora rolno-spożywczego i leśno-drzewnego
5. Zdrowa żywność (o wysokiej jakości i ekologiczności produkcji)
6. Biotechnologiczne procesy i produkty chemii specjalistycznej oraz inżynierii środowiska

ZRÓWNOWAŻONA ENERGETYKA

7. Wysokosprawne, niskoemisyjne i zintegrowane układy wytwarzania, magazynowania, przesyłu i dystrybucji energii
8. Inteligentne i energooszczędne budownictwo
9. Rozwiązania transportowe przyjazne środowisku

SUROWCE NATURALNE I GOSPODARKA ODPADAMI

10. Nowoczesne technologie pozyskiwania, przetwórstwa i wykorzystania surowców naturalnych oraz wytwarzanie ich substytutów
11. Minimalizacja wytwarzania odpadów, w tym niezdatnych do przetworzenia oraz wykorzystanie materiałowe i energetyczne odpadów (recykling i inne metody odzysku)
12. Innowacyjne technologie przetwarzania i odzyskiwania wody oraz zmniejszające jej zużycie

INNOWACYJNE TECHNOLOGIE I PROCESY PRZEMYSŁOWE (W UJĘCIU HORYZONTALNYM)

13. Wielofunkcyjne materiały i kompozyty o zaawansowanych właściwościach, w tym nanoprocessy i nanoproducty
14. Sensory (w tym biosensory) i inteligentne sieci sensorowe
15. Inteligentne sieci i technologie geoinformacyjne
16. Elektronika oparta na polimerach przewodzących
17. Automatyzacja i robotyka procesów technologicznych
18. Optoelektroniczne systemy i materiały

Poza specjalizacjami krajowymi, **każde województwo określa także swoje regionalne inteligentne specjalizacje**. Opracowywane są **regionalne strategie innowacji**, których integralną część stanowi także wykaz regionalnych inteligentnych specjalizacji. Ponad połowa regionów wszystkie procedury ma już za sobą, kolejna połowa jest na późnym stadium zaawansowania (prace powinny zakończyć się jeszcze w 2014 roku). Nowatorską metodę wybrał samorząd województwa pomorskiego, który ogłosił konkurs na wyłonienie regionalnych inteligentnych specjalizacji. Będzie on rozstrzygnięty do końca roku.

Na Mazowszu, na podstawie diagnozy potencjału naukowego, gospodarczego oraz społecznego, a także uwzględniając uwarunkowania zewnętrzne, zaproponowano **następujące obszary posiadające największe możliwości rozwoju**:

OBSZARY GOSPODARCZE (O PROFILU PRZEMYSŁOWYM):

- sektor chemiczny,
- sektor medyczny,
- sektor rolno-spożywczy,

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

- sektor energetyczny,
- sektor IT

TECHNOLOGIE WIODĄCE:

- biotechnologia,
- technologie informacyjno-komunikacyjne,
- nanotechnologie,
- fotonika,
- elektronika

PROCESY USŁUGOWE:

- usługi B2B,
- usługi B+R

ICT

Cel tematyczny 2: zwiększenie stopnia wykorzystania technologii informacyjno – komunikacyjnych (np. wsparcie informatyzacji przedsiębiorstw, rozwoju e-usług)

Najwięcej środków w ramach wsparcia informatyzacji alokowano na wzmacnianie zastosowania technologii komunikacyjno-informacyjnych **w sektorze publicznym** (ok. 63%).

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Cel tematyczny 3: podnoszenie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw (np. nowe inwestycje w firmach)

W finansowaniu przedsiębiorczości największą wagę – z punktu widzenia alokacji, która sięga 43% środków – przyłożono do bezpośredniego wsparcia zaawansowanych inwestycji w przedsiębiorstwach.

Interwencje związane z **przedsiębiorczością** są w znaczącym stopniu realizowane **na poziomie regionalnym**. Pozwoli to lepiej dopasować wsparcie do potrzeb rozwojowych przedsiębiorstw, efektywniej wykorzystać istniejący potencjał.

Warto podkreślić, że trzeci cel tematyczny, zgodnie z nazwą, koncentruje się na wsparciu sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Oznacza to więc, że duże firmy nie będą mogły realizować projektów wywodzących się z tego obszaru.

NISKOEMISYJNOŚĆ

Cel tematyczny 4: wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach (np. inwestycje w zakresie odnawialnych źródeł energii)

Interwencje w obszarze energetyki skoncentrowane będą na zadaniach wspierających **efektywność energetyczną** (łącznie ponad 80% alokacji) na poziomie produkcji (rozwój kogeneracji, dystrybucji (sieci ciepłownicze) oraz zużycia (optymalizacja w sektorze mieszkaniowym i użyteczności publicznej oraz w sektorze przedsiębiorstw).

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

ZMIANY KLIMATU

Cel tematyczny 5: promowanie dostosowania do zmian klimatu, zarządzanie ryzykiem (np. wspieranie infrastruktury przeciwpowodziowej)

Większość środków przeznaczona zostanie na poprawę gospodarki wodnej (przeciwdziałanie powodziom i suszom), zabezpieczenie obszarów szczególnie wrażliwych na zmiany klimatu oraz wsparcie systemowych rozwiązań w zakresie prognozowania, monitorowania i reagowania na zagrożenia.

ŚRODOWISKO I ZASOBY

Cel tematyczny 6: ochronę środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystywania zasobów (np. dofinansowanie inwestycji w gospodarkę wodno – ściekową czy gospodarkę odpadami)

Wyniki ewaluacji ex-ante wskazały że w kontekście ochrony środowiska i racjonalizacji wykorzystania zasobów, nadal duży nacisk należy kłaść na zaspokojenie kluczowych potrzeb w obszarze gospodarki komunalnej, w szczególności gospodarki wodno-ściekowej (przeznaczono na to niemal 50% alokacji z tego obszaru).

Warto zaznaczyć, że pod pojęciem zasobów, które pojawiają się w szóstym celu tematycznym, rozumie się nie tylko zasoby naturalne, środowiskowe, ale także zasoby kulturowe. Z uwagi na to, że w żadnym osobnym celu nie pojawia się kultura, projekty w tym zakresie powinny być wspierane w ramach omawianego celu.

TRANSPORT

Cel tematyczny 7: promowanie zrównoważonego transportu (np. dofinansowanie budowy dróg, rozwoju transportu ekologicznego)

W działaniach transportowych w Umowie Partnerstwa oraz w Programie Infrastruktura i Środowisko skupiono się na poprawie powiązań transportowych w ujęciu europejskim, co zostało odzwierciedlone w dominującym udziale zadań inwestycyjnych w obszarze drogowych i kolejowych sieci TEN-T (łącznie 57% alokacji na ten cel).

RYNEK PRACY

Cel tematyczny 8: wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników (np. środki na zakładanie firm, na szkolenia dla pracowników)

W ramach wsparcia w obszarze rynku pracy 75% środków przeznaczonych zostanie na aktywizację zawodową osób niepracujących, w tym szczególnie istotną grupą będą osoby młode. Ważnym obszarem będzie również wsparcie przedsiębiorczości, w tym zakładanie działalności gospodarczej.

INTEGRACJA SPOŁECZNA

Cel tematyczny 9: wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem (np. wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem – przez integrację oraz tworzenie infrastruktury społecznej)

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

Obszar włączania społecznego jest bardzo szeroki. Poza projektami aktywizującymi osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, przewiduje wspieranie tworzenia infrastruktury społecznej, inwestycje w ochronę zdrowia oraz rewitalizację.

Osiąganiu efektów wyznaczonych dla integracji społecznej służyć będą niemal w równej proporcji dwa fundusze: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (w części inwestycyjnej) i Europejski Fundusz Społeczny (w części społecznej). W przypadku EFS główny nacisk położony został na działania z zakresu włączenia społecznego. Ponadto znacząca alokacja została przeznaczona na wsparcie usług społecznych i rozwój ekonomii społecznej. W przypadku EFRR zaplanowano nakłady głównie na infrastrukturę ochrony zdrowia oraz rewitalizację.

EDUKACJA

Cel tematyczny 10: inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie (np. środki na tworzenie przedszkoli, zajęcia pozalekcyjne, kursy dla osób dorosłych)

W ramach finansowania edukacji największe środki zostały przeznaczone na poprawę dostępu do wysokiej jakości edukacji ogólnej, w tym przedszkolnej. Ponad 30% funduszy z tego celu zostało przeznaczonych na wzmocnienie szkolnictwa wyższego, zwłaszcza poprawę jego jakości i powiązania z rynkiem pracy.

ADMINISTRACJA

Cel tematyczny 11: wzmocnienie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej (np. informatyzacja administracji, szkolenia dla urzędników).

W stosunku do poprzedniego okresu programowania nastąpiło ograniczenie alokacji ale równocześnie interwencja została zawężona do tworzenia warunków sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości. Przeznaczenie tych zasobów na gruntownie przemyślane i całościowe działania może przynieść znaczącą i odczuwalną poprawę.

Wdrażanie celu tematycznego 11 realizowane jest wyłącznie na poziomie krajowym ze środków EFS.

9

NAJWAŻNIEJSZE ZASADY REALIZACJI ŚRODKÓW UNIJNYCH

ZASADY HORYZONTALNE

Rozporządzenie 1303 wymienia i wyjaśnia, a Umowa Partnerstwa rozwija zastosowanie horyzontalnych zasad, to jest takich rozwiązań, które powinny przyświecać całemu procesowi związanemu z Funduszami Europejskimi na lata 2014 – 2020 – od momentu ich przygotowania i programowania, przez etap realizacji i wdrażania, po korzystanie z ich efektów.

Rozporządzenie 1303 wymienia cztery zasady horyzontalne³:

- Partnerstwo i wielopoziomowe zarządzanie
- Przestrzeganie prawa unijnego i krajowego
- Promowanie równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji
- Zrównoważony rozwój

Umowa Partnerstwa opierając się na tych wskazaniach i biorąc pod uwagę uwarunkowania krajowe **proponuje natomiast następującą systematykę horyzontalnych zasad:**

ZASADA PARTNERSTWA

W przygotowanie strategii wykorzystania funduszy europejskich dla realizacji celów rozwojowych kraju, zaprezentowanej w Umowie Partnerstwa, zostali zaangażowani przedstawiciele resortów kluczowych z punktu widzenia programowania interwencji Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych, samorządów regionalnych i lokalnych, partnerzy społeczni i gospodarczy, organizacje pozarządowe, a także eksperci. Ci interesariusze uczestniczyli w pracach nad Umową Partnerstwa od najwcześniejszych etapów programowania, w zakresie właściwym dla typu i kompetencji danego podmiotu.

Instrumentami umożliwiającymi włączenie partnerów w te procesy (zarówno programowanie, jak i wdrażanie) mogą być np.:

- grupy robocze pracujące nad przygotowaniem i realizacją programów w danym obszarze tematycznym,
- konferencje, warsztaty, spotkania konsultacyjne,
- konsultacje programów prowadzone online,
- udział przedstawicieli partnerów w pracach komitetów monitorujących,
- udział przedstawicieli partnerów w grupach roboczych do spraw ewaluacji,
- włączanie partnerów w akcje informacyjno – promocyjne i edukacyjne związane z Funduszami Europejskimi

ZASADA PROMOWANIA RÓWNOUPRAWNIENIA

Przez „promowanie równości” należy rozumieć działania przyczyniające się do zwiększenia trwałego udziału kobiet w zatrudnieniu i do rozwoju ich karier, ograniczenia segregacji na rynku pracy, zwalczania stereotypów związanych z płcią w dziedzinie kształcenia i szkolenia oraz propagowania godzenia pracy i życia osobistego kobiet i mężczyzn. Wyraża się to w konkretnym zakresie wsparcia: promowanie zatrudnienia i mobilności pracowników przez zapewnienie równości mężczyzn i kobiet

³ Art. 5. Rozporządzenia 1303

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie włączenia społecznego i zwalczanie ubóstwa przez zwalczanie dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.

ZASADA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Uwzględnienie zasady zrównoważonego rozwoju w programowaniu i wdrażaniu obejmuje finansowanie przedsięwzięć minimalizujących oddziaływanie człowieka na środowisko. Realizacja zasady zrównoważonego rozwoju sprowadzać się powinna przede wszystkim do:

- pogodzenia poprawy wyniku ekonomicznego z jednoczesnym ograniczeniem wykorzystania zasobów,
- postrzegania odpadów jako źródła zasobów,
- dążenia do zamykania obiegów surowcowych, w tym maksymalizacji oszczędności wody i energii; ograniczania zanieczyszczeń emitowanych do środowiska, w tym zwłaszcza powietrza oraz wody już na etapie projektowania rozwiązań technologicznych,
- wspierania zwiększenia efektywności energetycznej i pozyskiwanie energii z niskoemisyjnych źródeł,
- niskoemisyjnego i zrównoważonego transportu,
- energooszczędnego budownictwa.

ZASADA POLITYKI PRZESTRZENNEJ

Zachowanie zasad polityki przestrzennej najwyraźniej pojawi się w kontekście realizacji polityki rozwoju obszarów miejskich, która jest mocno akcentowana w ramach Funduszy na lata 2014 – 2020.

W szczególności chodzi o przestrzeganie następujących zasad:

- powstrzymywanie żywiołowego rozlewania się miast, zapobieganie rozpraszaniu zabudowy i pogłębianiu chaosu przestrzennego,
- kształtowanie w maksymalnym możliwym zakresie przestrzeni publicznych przyjaznych dla mieszkańców i sprzyjających zachowaniom niskoemisyjnym,
- uwzględnienie w polityce przestrzennej kwestii adaptacji do zmian klimatu, promowanie niskoemisyjnego transportu miejskiego,
- preferowanie ponownego wykorzystania terenu i wypełniania zabudowy zamiast ekspansji na tereny niezabudowane,
- troska o estetykę poszczególnych przedsięwzięć i ich dopasowania do otoczenia z poszanowaniem kontekstu przyrodniczego, kulturowego i społecznego,
- zapewnienie szerokiej partycypacji społecznej w procesach planowania przestrzennego i przygotowania inwestycji.

ZASADA NIEDYSKRYMINACJI

Zapobieganie dyskryminacji przejawia się zarówno na etapie przygotowania programów operacyjnych (uwzględnienie w opisach przedsięwzięć zapobiegających dyskryminacji ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną), jak i na etapie realizacji projektów (przy określaniu grupy docelowej).

**PUNKT
INFORMACYJNY**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
INFRASTRUKTURY
I ROZWOJU

CENTRUM PROJEKTÓW
EUROPEJSKICH

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

W celu promowania zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji planuje się w ramach wszystkich programów realizację działań edukacyjnych adresowanych zarówno do pracowników instytucji zaangażowanych we wdrażanie funduszy, jak również do projektodawców i beneficjentów.

W projektach społecznych (realizowanych w ramach celów tematycznych 8-10, o których w następnej części) monitorowany będzie udział osób niepełnosprawnych oraz wsparcie w postaci dostosowania obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Opracowane zostaną również *Wytyczne horyzontalne w zakresie realizacji zasady równości szans kobiet i mężczyzn oraz równości szans i niedyskryminacji w tym dostępność dla osób z niepełnosprawnościami*, które wskazywać będą w jaki sposób zasada równości szans i niedyskryminacji powinna być wdrażana na poziomie projektów realizowanych ze środków unijnych.

ZASADY OBOWIĄZUJĄCE W PROGRAMOWANIU ŚRODKÓW

Umowa Partnerstwa i programy na lata 2014 – 2020 opierają się na strategicznych założeniach przygotowanych przez Unię Europejską, m.in. na strategii Europa 2020. Ukierunkowanie funduszy europejskich na realizację celów tej strategii oznacza nowe podejście i oparcie m.in. na następujących zasadach:

- **koncentracja tematyczna**
- **koordynacja**
- **komplementarność**
- **decentralizacja zarządzania**
- **dodatkowość**
- **zwiększenie znaczenia wymiaru terytorialnego.**

Odniesienia do powyższych zasad znajdują się także w Rozporządzeniu 1303. W preambule dokumentu często pojawiają się odniesienia do koordynacji wsparcia z różnych źródeł.⁴ Koncentracji tematycznej poświęcony został specjalny rozdział Rozporządzenia 1303, który został rozbudowany nie tylko o samo zagadnienie koncentracji, ale także konieczności wypełnienia przez państwa członkowskie niezbędnych warunków wstępnych, aby możliwe było skorzystanie ze środków unijnych.⁵

Państwa członkowskie oceniają, zgodnie z ich ramami instytucjonalnymi i prawnymi czy warunki wstępne określone w odpowiednich przepisach dotyczących poszczególnych funduszy i ogólne warunki wstępne określone w załączniku do Rozporządzenia 1303, mają zastosowanie do celów szczegółowych, do których dąży się w ramach priorytetów ich programów, oraz czy mające zastosowanie warunki wstępne zostały spełnione. Te **warunki wstępne** powinny być spełnione nie później niż **do dnia 31 grudnia 2016 r.**, a państwa członkowskie są zobowiązane do przedstawienia sprawozdanie z ich wypełnienia nie później niż w rocznym sprawozdaniu z realizacji w 2017 r.⁶

Rozporządzenie wyjaśnia też mechanizm stosowania tzw. rezerwy wykonania. W każdym programie powinna zostać wyodrębniona **rezerwa wykonania w wysokości 6% jego całkowitej alokacji dla**

⁴ Preambuła Rozporządzenia 1303

⁵ Art. 18 – 22. Rozporządzenia 1303

⁶ Art. 19. Rozporządzenia 1303

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

każdego funduszu i każdej kategorii regionu. Na poziomie każdej osi priorytetowej rezerwa powinna wynosić pomiędzy 5-7% wartości dofinansowania UE. **Realokacja rezerwy wykonania odbędzie się w 2019 roku na podstawie m.in. analizy wskaźników określonych dla programów i ich części.** Podczas przeglądu wyników w 2019 r. rezerwy wykonania z osi/priorytetów, które odnotowały niepowodzenie w osiąganiu celów pośrednich, stworzą pulę środków na poziomie krajowym. Instytucja Zarządzająca dokona przeglądu priorytetów i zaproponuje Komisji Europejskiej odpowiednie przesunięcie środków rezerwy wykonania do innych priorytetów. Nastąpi to poprzez przekazanie dodatkowych środków dla osi/priorytetów, które swoje cele pośrednie osiągnęły.⁷

Osobny rozdział Rozporządzenia 1303 dotyczy także **zwiększenia znaczenia wymiaru terytorialnego.** Rozporządzenie proponuje nowy instrument, do zastosowania w przypadku, gdy strategia rozwoju obszarów miejskich bądź inne strategie wymagają zintegrowanego podejścia obejmującego inwestycje ze środków różnych funduszy lub kilku programów operacyjnych. Takie działania mogą być wtedy przeprowadzane w postaci **zintegrowanych inwestycji terytorialnych (ZIT).**⁸

Państwo członkowskie może w takich przedsięwzięciach wyznaczyć jedną lub kilka instytucji pośredniczących, w tym władze lokalne, podmioty zajmujące się rozwojem regionalnym lub organizacje pozarządowe, do zarządzania i wdrażania ZIT.

Rozporządzenie 1303 podkreśla także istotność **zasady dodatkowości** i przewiduje nawet skomplikowany mechanizm sprawdzania, czy środki unijne zostały odpowiednio wykorzystane zgodnie z tą zasadą.⁹

Ustawa wdrożeniowa skupia się natomiast na koordynacji wsparcia i ustanawia mechanizmy służące takiej koordynacji, zarówno na poziomie zarządzania środkami unijnymi, jak i na poziomie realizacji Umowy Partnerstwa i programów operacyjnych.¹⁰

Osobny rozdział ustawy wdrożeniowej poświęcono także tzw. szczególnym instrumentom realizacji programów operacyjnych. Wśród nich znajduje się przełożenie proponowanego instrumentu **Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT)** ma polskie uwarunkowania.¹¹ Kolejnym szczególnym instrumentem jest **Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS).** Co ważne, to nie ustawa wdrożeniowa jest podstawą do jego realizacji. Z uwagi na wyjątkowy charakter tych projektów, przygotowywana jest osobna ustawa – o rozwoju lokalnym kierowanym przez społeczność – za której przygotowanie odpowiada Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.¹² Instrument RLKS w bardzo zbliżonej formule do tej zastosowanej w Polsce, został zaproponowany także w Rozporządzeniu 1303.¹³ Na naszym podwórku RLKS stanowi jednak jeden z instrumentów terytorialnych i w ten sposób jest uzasadniany. W Rozporządzeniu 1303 RLKS stanowi natomiast osobny instrument rozwoju lokalnego właśnie.

⁷ Art. 20 – 21. Rozporządzenia 1303

⁸ Art. 36. Rozporządzenia 1303

⁹ Art. 95. Rozporządzenia 1303

¹⁰ Art. 4 – 5. Ustawy wdrożeniowej

¹¹ Art. 30. Ustawy wdrożeniowej

¹² Projekt ustawy o rozwoju lokalnym kierowanym przez społeczność jest w tej chwili na etapie uzgodnień międzyresortowych

¹³ Art. 32 – 35. Rozporządzenia 1303

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

W dalszej części materiałów znajdziecie Państwo opis zasad obowiązujących w programowaniu środków unijnych, wraz z ich przełożeniem praktycznym. Zagadnienia faktycznego zastosowania zasad zostały opracowane w oparciu o Umowę Partnerstwa oraz ustawę wdrożeniową. Ponadto materiały zawierają krótkie podsumowanie wymienionych wyżej szczególnych instrumentów – ZIT i RLKS, które przygotowano w oparciu o Umowę Partnerstwa, projekt ustawy o RLKS oraz wytyczne dotyczące ZIT przygotowane przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju.

KONCENTRACJA

Koncentracja tematyczna oznacza skupienie możliwości finansowania na określonych obszarach priorytetowych (opisanych wyżej 11 celach tematycznych). Ponadto, dla określonych obszarów tematycznych wskazane zostały **pułapy finansowe, tzw. ring-fencingi**, które wprowadziły wymóg przeznaczania określonych środków finansowych na poszczególne przedsięwzięcia.

Minimum 50% środków z EFRR (i FS w przypadku gospodarki niskoemisyjnej) w 15 regionach i minimum 60% na Mazowszu będzie musiało być przeznaczonych na:

- innowacje, badania i rozwój,
- technologie informacyjno – komunikacyjne,
- wsparcie sektora MŚP,
- gospodarka niskoemisyjna

Są to więc cztery pierwsze cele tematyczne. W ramach tej koncentracji dodatkowo zaznaczono, że **minimum 15% środków musi dotyczyć wsparcia na gospodarkę niskoemisyjną.**

W przypadku EFS co najmniej 20% środków musi być przeznaczonych na działania związane z włączeniem społecznym i ograniczeniem ubóstwa (jest to dziewiąty cel tematyczny). Zasada ta dotyczy w równym stopniu każdego z 16 województw.

Z podziału alokacji wynika, że **wymagane poziomy koncentracji tematycznej dla polityki spójności zostały osiągnięte, a nawet przekroczone:**

- a) w przypadku koncentracji EFRR i FS w celach 1 – 4 – osiągnięto 60,3% dla regionów słabiej rozwiniętych oraz 69,8% dla Mazowsza,
- b) w przypadku koncentracji FS w celu 4 – osiągnięto – 23,1%,
- c) w przypadku koncentracji EFS w celu 9 – osiągnięto – 21,9%.

Należy także pamiętać o wzmocnieniu **polityki miejskiej**. Komisja Europejska zaproponowała, aby na rozwój miast każde państwo członkowskie obowiązkowo przeznaczało **5% środków** Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

KOORDYNACJA

Koordinacja udzielanego wsparcia z funduszy europejskich ma na celu uniknięcie powielania finansowania tych samych interwencji z różnych źródeł oraz uproszczenie mechanizmów. Realizowana jest ona głównie poprzez zawarcie w Umowie Partnerstwa wspólnych zasad dotyczących zarówno polityki spójności, jak i rolnej i rybackiej.

Warto także zaznaczyć, że w dokumentach programowych mowa także o innych poziomach koordynacji - np. **z innymi instrumentami finansowymi Unii Europejskiej**, takimi jak program

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

Horyzont 2020 (wsparcie badań, rozwoju technologicznego i innowacyjności), Kreatywna Europa (wsparcie w obszarze kultury i sektora audiowizualnego) czy instrument łącząc Europę (wsparcie projektów transportowych, energetycznych i z zakresu technologii informacyjnych).

Programy Komisji Europejskiej w większości przypadków zostały już uruchomione, w części z nich odbyły się już konkursy, a kolejne będą realizowane w 2015 roku. Podmioty z Polski na równych zasadach mogą korzystać ze wsparcia z tych programów administrowanych przez Komisję Europejską – niezależnie od bądź komplementarnie z funduszami europejskimi w naszych krajowych programach operacyjnych.

Ponadto, Umowa Partnerstwa określa koordynację **między instrumentami krajowymi i regionalnymi**. Temu celowi służą m.in. kontrakty terytorialne.

Kontrakt terytorialny to narzędzie koordynacji działań rozwojowych pomiędzy rządem a samorządem regionalnym. Nie chodzi w nim tylko o wskazanie punktowych inwestycji, które województwo chciałoby zrealizować, ale o rzetelne rozpoznanie potrzeb rozwojowych i zestawienie ich z priorytetami krajowymi. W dokumencie tym zawarte są cele i zadania poszczególnych jego sygnatariuszy oraz określone instrumenty ich realizacji. Oprócz środków unijnych uwzględnione są w nim także środki krajowe.

Piętnaście kontraktów terytorialnych zostało już przyjętych przez Radę Ministrów:

- 25.09 – kontrakt dla województwa śląskiego
 - 27.09 – kontrakt dla województwa podlaskiego
 - 12.11 – kontrakt dla województwa zachodniopomorskiego
 - 13.11 – kontrakty dla województw: małopolskiego i kujawsko – pomorskiego
 - 14.11 – kontrakty dla województw: świętokrzyskiego, wielkopolskiego, opolskiego, łódzkiego, dolnośląskiego, lubuskiego oraz warmińsko-mazurskiego
 - kolejne trzy kontrakty terytorialne dla województw: lubelskiego, mazowieckiego i pomorskiego
- Rada Ministrów przyjęła 14 listopada 2014 r. w trybie obiegowym. Ich podpisanie nastąpi w najbliższym możliwym terminie, po zatwierdzeniu ich przez zarządy poszczególnych województw.

Trwają uzgodnienia kontraktu terytorialnego dla Podkarpacia, ale są już bardzo zaawansowane.

Koordynacja na poziomie Umowy Partnerstwa jest realizowana w dwóch podstawowych wymiarach: strategicznym i zarządczym.

KOORDYNACJA STRATEGICZNA

Koordynację na poziomie Umowy Partnerstwa zapewnia **minister do spraw rozwoju regionalnego**.

Wykorzystuje w tym celu m.in. **następujące narzędzia:**

- a) Komitet Koordynacyjny Umowy Partnerstwa
- b) Kontrakt terytorialny
- c) Procedury desygnacji dla instytucji zaangażowanych we wdrażanie programów
- d) Wytyczne horyzontalne ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego
- e) Krajowe i regionalne obserwatoria terytorialne
- f) Wspólna Lista Wskaźników Kluczowych

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

Warto zaznaczyć, że obecnie projektowane i planowane na przyszłość wytyczne horyzontalne instytucji koordynującej, a więc Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, mają obejmować wiele zagadnień. Ich listę wskazuje nawet wprost ustawa wdrożeniowa.¹⁴ Wytyczne horyzontalne powinny dotyczyć co najmniej następujących zagadnień:

- 1) ewaluacji programów operacyjnych,
- 2) trybu i zakresu sprawozdawczości oraz monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych,
- 3) kontroli realizacji programów operacyjnych,
- 4) trybu dokonywania wyboru projektów,
- 5) kwalifikowalności wydatków w ramach programów operacyjnych,
- 6) warunków certyfikacji oraz przygotowania prognoz wniosków o płatność do Komisji Europejskiej w ramach programów operacyjnych,
- 7) korekt finansowych w ramach programów operacyjnych,
- 8) warunków gromadzenia i przekazywania danych w postaci elektronicznej,
- 9) systemu informacji i promocji w zakresie programów operacyjnych,
- 10) wykorzystania środków pomocy technicznej.

KOORDYNACJA ZARZĄDCZA

Koordynacja zarządcza realizowana jest **w dwóch wymiarach – na poziomie UP oraz poszczególnych programów operacyjnych.**

Narzędziami koordynacji zarządczej na poziomie UP są m.in.: tworzenie międzyresortowych zespołów do spraw programowania i wdrażania; komentarze, zalecenia, podręczniki, instrukcje; działania zapewniające spójność systemu (np. wspólny wzór szczegółowych opisów priorytetów).

Na poziomie programów wyżej wskazane kwestie (przy aspektach koordynacji na poziomie UP) są szczegółowo analizowane na potrzeby bieżącego zarządzania danym programem. Koordynację zarządczą na poziomie programu zapewnia instytucja zarządzająca. Wykorzystuje w tym celu narzędzia: stworzenie Komitetu Monitorującego PO; wytyczne programowe, szczegółowy opis priorytetów, instrukcje; działania na rzecz komplementarności z innymi programami (np. koordynacja terminów konkursów, zharmonizowanie kryteriów wyboru, itp.).

KOMPLEMENTARNOŚĆ

Komplementarność zapewniana jest w pierwszej kolejności przez linię demarkacyjną, która wskazuje podział interwencji w poszczególnych celach tematycznych między poziom krajowy i regionalny oraz między poszczególne programy operacyjne.

Umowa Partnerstwa wskazuje także na komplementarność w następujących obszarach:

- a) komplementarność wsparcia z Funduszy Europejskich i z programów realizowanych na poziomie Komisji Europejskiej (Łącząc Europę, Horyzont 2020, COSME, Kreatywna Europa, Erasmus +, LIFE),
- b) komplementarność z Europejskim Funduszem Rolnym i Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- c) komplementarność z Europejskim Funduszem Morskim i Rybackim,

¹⁴ Art. 5. Ustawy wdrożeniowej

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

d) komplementarność z instrumentami krajowymi – kontrakt terytorialny.

Szczegółowe zasady komplementarności poszczególnych celów tematycznych z instrumentami finansowymi, rolnymi, rybackimi i krajowymi zostały określone w Umowie Partnerstwa. Można więc już się z nimi zapoznać. Natomiast linia demarkacyjna między programami operacyjnymi (w tym podział na programy krajowe i regionalne oraz uwzględnienie PROW i PRiM) jest dopiero projektowana.

DECENTRALIZACJA

W latach 2014 – 2020 więcej środków będzie zarządzanych na poziomie regionalnym. Dzięki temu samorządy województw, w oparciu o kontrakty terytorialne oraz wykorzystując regionalne programy operacyjne i inne instrumenty wsparcia, będą bardziej zaangażowane we wdrażanie funduszy europejskich. Zapewni to większą decentralizację systemu zarządzania i tym samym lepsze dopasowanie do lokalnych potrzeb. Ponadto większe kompetencje uzyskają samorządy miast, które będą mogły realizować instrumenty zintegrowane i samodzielnie wdrażać środki.

DODATKOWOŚĆ

Zgodnie z zasadą dodatkowości środki europejskie nie zastępują krajowych środków publicznych, a stanowią ich uzupełnienie. Środki pochodzące z UE wywołują w kraju „efekt dźwigni”, czyli sprzyjają zaangażowaniu sektora publicznego i prywatnego w realizowanie działań współfinansowanych ze środków UE. Celem stosowania zasady dodatkowości jest jednocześnie zapobieganie wypierania środków krajowych przez środki wspólnotowe.

WYMIAR TERYTORIALNY

Wzmocnienie wymiaru terytorialnego w polityce spójności na lata 2014 – 2020 przejawia się w zwróceniu szczególnej uwagi na politykę miejską (Komisja Europejska wprowadziła obowiązek przeznaczenia 5% środków EFRR na rozwój miast) oraz w skoncentrowaniu wsparcia na pięciu obszarach strategicznej interwencji państwa (tzw. OSI). W Polsce zaliczono do nich:

- Polskę wschodnią (woj. lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie, warmińsko – mazurskie),
- miasta wojewódzkie,
- miasta i dzielnice wymagające rewitalizacji,
- obszary o najniższym dostępie do dóbr i usług społecznych (głównie obszary wiejskie),
- obszary przygraniczne.

Ponadto, uruchomione zostaną specjalne instrumenty wspierające rozwój terytorialny.

SZCZEGÓLNY INSTRUMENT – ZINTEGROWANE INWESTYCJE TERYTORIALNE

NAJWAŻNIEJSZE CECHY

W dokumentach programowych związanych z nową odsłoną polityki spójności, chcąc mocniej zaakcentować potrzebę koncentracji wysiłków na wymiarze terytorialnym, Komisja Europejska zaproponowała nowe instrumenty wspierające rozwój konkretnych obszarów.

Pierwszym z nich są Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT). Mają one służyć przede wszystkim zwiększeniu zaangażowania miast i ich obszarów funkcjonalnych w zarządzanie środkami europejskimi.

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

Będzie to możliwe dzięki temu, że miasta otrzymają część kompetencji w zakresie zarządzania i wdrażania środków unijnych. ZIT będą realizowane na terenach obszarów funkcjonalnych miast wojewódzkich oraz dodatkowo w miastach o charakterze regionalnym i subregionalnym. Wspomniane „obszary funkcjonalne” oznaczają położone w okolicach większego ośrodka miejskiego gminy, które współpracują z miastem i na które przyjmują jego oddziaływanie.

W ramach ZIT realizowane będą powiązane ze sobą małe projekty o różnych założeniach, wpisujące się w strategię całego obszaru. Podkreślane jest tu także podejście zintegrowane – zachęca się do tego, by ZIT stanowiły połączenie funduszy nastawionych na rozwój inwestycyjny (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego) i na rozwój społeczny (Europejski Fundusz Społeczny). Jest to szczególnie istotne w przypadku zrównoważonego rozwoju miast.

WARUNKI REALIZACJI

Aby otrzymać środki na realizację ZIT, konieczne jest spełnienie przez zainteresowaną jednostkę samorządu terytorialnego kilku warunków. W pierwszej kolejności należy zawiązać partnerstwo (np. stowarzyszenie, związek komunalny) do celów realizacji ZIT. W jego skład powinni wejść przedstawiciele samorządu miasta (głównego ośrodka) i samorządów gmin będących w obszarze funkcjonalnym. Następnie należy przygotować program działań, który musi zawierać szczegóły zamierzeń obejmujące te obszary tematyczne i zagadnienia, które będą realizowane. Jest to tzw. strategia ZIT. Według wytycznych Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, powinna ona zawierać: podstawę prawną, podkreślenie spójności z krajowymi i regionalnymi dokumentami strategicznymi, obszar wsparcia, diagnozę obszaru wsparcia, wymiar terytorialny, cele rozwojowe, priorytety do realizacji, zasady i tryb wyboru projektów, listę przedsięwzięć kluczowych do dofinansowania.

Ponadto, aby realizować ZIT, jednostka samorządowa musi dysponować odpowiednim potencjałem instytucjonalnym, który umożliwi jej przejęcie obowiązków w zakresie zarządzania i wdrażania części środków realizowanych na poziomie regionalnym.

Realizacja ZIT jest obowiązkowa w przypadku miast wojewódzkich i ich obszarów funkcjonalnych. Dlatego w każdym z regionów w Polsce trwają przygotowania do wdrażania tego instrumentu. Podstawą do tych prac są projekty Regionalnych Programów Operacyjnych w poszczególnych województwach, które przeznaczyły pewną pulę środków na ten cel oraz dały samorządom uprawnienia do podejmowania działań w ramach ZIT. Ponadto w niektórych regionach zaplanowano także wdrażanie podobnych instrumentów w mniejszych ośrodkach miejskich i ich obszarach funkcjonalnych. Przykładowo na Mazowszu, które jest stosunkowo dużym województwem, przewiduje się powstanie pięciu tzw. Regionalnych Instrumentów Terytorialnych (RIT). Będą one prawdopodobnie wdrażane w obszarach funkcjonalnych: Płocka, Radomia, Siedlec, Ostrołęki i Ciechanowa. System ich realizacji jest bardzo zbliżony do ZIT.

SZCZEGÓLNY INSTRUMENT – ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ

NAJWAŻNIEJSZE CECHY

Innym proponowanym instrumentem są projekty **Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (z ang. *Community-led Local Development - CILD*)**. Ich celem jest zwiększenie udziału

PUNKT
INFORMACYJNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
INFRASTRUKTURY
I ROZWOJU

CENTRUM PROJEKTÓW
EUROPEJSKICH

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

społeczności lokalnych w programowaniu i zarządzaniu rozwojem danego obszaru. Przedsięwzięcia takie będą obowiązkowe w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich, natomiast dobrowolnie będą mogły być podejmowane w programach polityki spójności.

RLKS jest podejściem przekrojowym. Jego celem jest **aktywizacja lokalnych społeczności poprzez budowanie potencjału społecznego**. Aktywizacja wymaga włączenia się w te działania partnerów społecznych. RLKS zakłada więc oddolne opracowanie przez społeczność lokalnej strategii rozwoju oraz realizacji wynikających z niej innowacyjnych projektów łączących zasoby, wiedzę i umiejętności przedstawicieli trzech sektorów: publicznego, gospodarczego i społecznego. Przedstawiciele tych trzech środowisk tworzyć mają lokalną grupę działania – partnerstwo międzysektorowe, które samodzielnie wybiera projekty, których realizacja przyczyni się do osiągnięcia celów wspólnie opracowanej strategii. Takie działanie ma wzmocnić poczucie lokalnej wspólnoty, podnieść jakość zarządzania oraz wzmocnić kapitał społeczny na lokalnym obszarze.

ZASADY REALIZACJI

Rozwój lokalny kierowany przez społeczność opiera się na kilku zasadach. Jest:

- skoncentrowany na konkretnych obszarach poniżej szczebla regionalnego;
- kierowany przez lokalne grupy działania, w których skład wchodzi przedstawiciele władz publicznych, lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych oraz mieszkańców, przy czym na poziomie podejmowania decyzji ani władze publiczne – określone zgodnie z przepisami krajowymi – ani żadna z grup interesu nie posiada więcej niż 49 % praw głosu;
- prowadzony na podstawie zintegrowanych i wielosektorowych lokalnych strategii rozwoju;
- zaprojektowany z uwzględnieniem lokalnych potrzeb i potencjału oraz zawiera elementy innowacyjne w kontekście lokalnym i zakłada tworzenie sieci kontaktów oraz, w stosownych przypadkach, współpracę.

FORMY REALIZACJI

Instrument rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność jest **obowiązkowy w ramach Wspólnej Polityki Rolnej**. Pojawił się więc w projekcie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014 – 2020. Ponadto, zalecano uwzględnienie RLKS w regionalnych programach operacyjnych (RPO) planowanych przez samorządy w poszczególnych województwach. **Niektóre RPO wprowadziły te mechanizmy**, inne zrezygnowały z takich projektów, a jeszcze inne zaproponowały zmienioną formułę. Zgodnie z informacją Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju z 5 listopada 2014 r., tylko dwa województwa zdecydowały się na RLKS w czystej formie w swoich programach regionalnych – są to: **województwo podlaskie i województwo kujawsko – pomorskie**.

W programie regionalnym województwa mazowieckiego zaplanowano do realizacji mechanizm projektów partnerskich, włączający lokalne społeczności w sposób elastyczny, wnoszący wkład w rozwiązania zidentyfikowanych problemów. W programie nie zaplanowano natomiast zastosowania mechanizmu RLKS. Projekty partnerskie uznano za bardziej efektywne na Mazowszu, które w najbliższej perspektywie finansowej Unii Europejskiej jest traktowane jako region lepiej rozwinięty.

ALOKACJA FINANSOWA

ŚRODKI NA POLITYKĘ SPÓJNOŚCI W UE

Środki finansowe dla realizacji polityki spójności w całej Unii Europejskiej zostały określone w Rozporządzeniu 1303.¹⁵

Podzielono je na **cele polityki spójności** (cel pierwszy dotyczy inwestycji na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia, zaś cel drugi – europejskiej współpracy terytorialnej).

Ponadto wskazano ilości środków dla **poszczególnych kategorii regionów** (regiony słabiej rozwinięte, których PKB na mieszkańca jest niższy niż 75 % średniego PKB na mieszkańca UE-27; regiony przejściowe, których PKB na mieszkańca wynosi między 75 % a 90 % średniej PKB na mieszkańca UE-27; regiony lepiej rozwinięte, których PKB na mieszkańca jest wyższy niż 90 % średniej PKB na mieszkańca UE-27).

Wyodrębniono także specjalne środki na instrumenty zarządzane na poziomie Komisji Europejskiej.

Zasoby na cel „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” ustalono na poziomie 96,33 % zasobów ogólnych (tj. na kwotę 313 197 435 409 EUR) i przydzielono w następujący sposób:

- b) 52,45 % (tj. kwota 164 279 015 916 EUR) dla regionów słabiej rozwiniętych;
- c) 10,24 % (tj. kwota 32 084 931 311 EUR) dla regionów przejściowych;
- d) 15,67 % (tj. kwota 49 084 308 755 EUR) dla regionów lepiej rozwiniętych;
- e) 21,19 % (tj. kwota 66 362 384 703 EUR) dla państw członkowskich wspieranych przez Fundusz Spójności;
- f) 0,44 % (tj. kwota 1 386 794 724 EUR) jako dodatkowe zasoby

Zasoby na cel „Europejska współpraca terytorialna” ustalono się na poziomie 2,75 % zasobów ogólnych dostępnych na cele zobowiązań budżetowych z funduszy na okres 2014-2020 (tj. w łącznej kwocie 8 948 259 330 EUR).

Pozostałe instrumenty:

- Środki na **Inicjatywę na rzecz zatrudnienia ludzi młodych** wynoszą 3 000 000 000 EUR ze szczególnej alokacji na tę inicjatywę i co najmniej 3 000 000 000 EUR z ukierunkowanych inwestycji z EFS.
- Kwotę wsparcia z Funduszu Spójności, które ma zostać przekazane na instrument **„Łącząc Europę”**, ustala się na poziomie 10 000 000 000 EUR.
- Wsparcie z funduszy strukturalnych **na rzecz pomocy dla osób najbardziej potrzebujących** w ramach celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” nie może być niższe niż 2 500 000 000 EUR i może zostać zwiększone o kwotę nieprzekraczającą 1 000 000 000 EUR w wyniku dobrowolnej decyzji państw członkowskich o dodatkowym wsparciu.

¹⁵ Art. 92. Rozporządzenia 1303

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

→ 330 000 000 EUR z zasobów funduszy strukturalnych na cel „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” przeznaczają się na działania **innowacyjne zarządzane bezpośrednio lub pośrednio przez Komisję na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich**.

Całkowita kwota środków alokowanych każdemu państwu członkowskiemu w odniesieniu do celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” oraz celu „Europejska współpraca terytorialna” **nie może być przenoszona między tymi celami**.

W drodze odstępstwa Komisja może pozwolić na przeniesienie części środków z celu „Europejska współpraca terytorialna” na cel „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia”.

Całkowita kwota środków alokowanych każdemu państwu członkowskiemu na rzecz regionów słabiej rozwiniętych, regionów przejściowych i regionów lepiej rozwiniętych **nie może być przenoszona między tymi kategoriami regionów**.

W drodze odstępstwa Komisja może uwzględnić wniosek państwa członkowskiego o **przeniesienie do 3 % ogólnej kwoty środków przeznaczonej dla danej kategorii regionów do innych kategorii regionów**. Takie rozwiązanie wykorzystano w Polsce. Mając na względzie rzeczywistą sytuację rozwojową województwa mazowieckiego na tle kraju, największe zróżnicowania rozwojowe w tym województwie i jednocześnie znaczący potencjał rozwojowy samej metropolii warszawskiej, Polska podjęła starania mające na celu zminimalizowanie negatywnych skutków zakwalifikowania tego regionu do regionów lepiej rozwiniętych. Zabiegaliśmy o zwiększenie alokacji finansowej dla województwa mazowieckiego o 5% (to tak zwany **mechanizm elastyczności**). **Ostatecznie w Umowie Partnerstwa uzgodniono próg 3%**. Podwyższenie alokacji Mazowsza było podyktowane przede wszystkim dwoma zasadniczymi uwarunkowaniami. Po pierwsze, poza Warszawą województwo mazowieckie odznacza się przeciętnym lub niskim poziomem rozwoju i boryka się z podobnymi problemami jak pozostałe województwa. Po drugie, Warszawa stanowi główny biegun rozwoju kraju.

21

ŚRODKI DLA POLSKI

O wiele ciekawsze wydają się rozwiązania finansowe zaproponowane Polsce. Uzgodnione ilości środków do wykorzystania w Polsce zostały zawarte w Umowie Partnerstwa.

W dalszej części materiałów znajdziecie Państwo wskazania dotyczące ilości alokacji finansowej z Funduszy Europejskich na lata 2014 – 2020 z różnych perspektyw. Zostały one przygotowane w oparciu o informacje pochodzące z Umowy Partnerstwa.

Wynegocjowana w lutym podczas szczytu Rady Europejskiej kwota z polityki spójności dla Polski wynosi 82,3 mld euro. Dodatkowo, otrzymamy ponad 250 mln euro na wsparcie bezrobotnej młodzieży.

Oznacza to, że Polska z budżetu polityki spójności na lata 2014-2020 otrzyma **ponad 82,5 mld euro**. Dla porównania, **budżet polityki rolnej w Polsce to ponad 32 mld euro, a polityki rybackiej – ponad 531 mln euro**.

W ramach programów operacyjnych do dyspozycji będziemy mieć **ponad 77,5 mld euro**. Pozostałe środki zostały przeznaczone na obowiązkowe transfery do instrumentów Komisji Europejskiej:

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

- Łącząc Europę (wsparcie projektów infrastrukturalnych w obszarze transportu, energetyki i technologii informacyjnych) – **4,1 mld euro**
- Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD – programy, które zapewnią żywność dla osób najbardziej potrzebujących, odzież i inne podstawowe artykuły osobom bezdomnym oraz dzieciom w trudnej sytuacji materialnej) – ok. **474,5 mln euro**
- pomoc techniczna z inicjatywy Komisji - ok. **287 mln euro**
- program Komisji na rzecz zrównoważonego rozwoju miast (działania innowacyjne w dziedzinie zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich) – ok. **71 mln euro**

Przekazanie tych transferów jednocześnie umożliwi Polsce korzystanie z tych instrumentów. Zasadniczą różnicą między tymi środkami jest zatem to, kto na poziomie strategicznym decyduje o celach i środkach ich wydatkowania.

W programach Europejskiej Współpracy Terytorialnej do wykorzystania będzie ok. **700 mln euro**.

PODZIAŁ ŚRODKÓW NA CELE TEMATYCZNE

Podkreślenia wymaga **przeznaczenie dużej ilości środków na cztery pierwsze cele tematyczne**, które w znacznej mierze odpowiadają na potrzeby przedsiębiorstw, rozwoju innowacyjności kraju oraz wymogów środowiskowych w kontekście niskoemisyjności. **Najwięcej środków otrzymał z kolei siódmy cel dotyczący transportu** – a to z uwagi na znaczną kapitałochłonność projektów związanych z tą dziedziną. Warto także zwrócić uwagę na **spore alokacje celów o charakterze społecznym – ósmym (rynek pracy), dziewiątym (integracja społeczna) i dziesiątym (edukacja)**. Wyższa kwota wynika z połączenia w ramach tych celów środków z EFS na projekty nieinwestycyjne i z EFRR na uzupełnienie infrastruktury społecznej.

PODZIAŁ ŚRODKÓW W PROGRAMACH KRAJOWYCH

W latach 2014 – 2020 w ramach polityki spójności realizowane będą następujące programy:

→ Inteligentny Rozwój (POIR)	8,61 mld EUR
→ Polska Cyfrowa (POPC)	2,17 mld EUR
→ Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ)	27,41 mld EUR
→ Polska Wschodnia (POPW)	2 mld EUR
→ Wiedza Edukacja Rozwój (POWER)	4,69 mld EUR
→ Programy regionalne (RPO)	31,28 mld EUR
→ Pomoc Techniczna (POPT)	0,71 mld EUR
→ Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej (EWT)	0,7 mld EUR

Największym programem w latach 2014 – 2020, podobnie jak obecnie, będzie **Program Infrastruktura i Środowisko. Zwiększy się za to udział środków, które rozdysponowywane będą na poziomie regionalnym** – po pierwsze dlatego, że pozytywnie oceniono dotychczas postępującą decentralizację zarządzania Funduszami Europejskimi, a po drugie z uwagi na to, że w nowych programach regionalnych pojawiają się zarówno środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, jak i Europejskiego Funduszu Społecznego.

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

PODZIAŁ ŚRODKÓW W PROGRAMACH REGIONALNYCH

Podział interwencji pomiędzy poziom krajowy a poziom regionalny został dokonany przy założeniu zwiększenia przejrzystości zarządzania środkami unijnymi oraz wyeliminowania znacznej części błędów systemu na lata 2007-2013.

Każde województwo otrzymało konkretną ilość środków wyliczoną na podstawie specjalnej metodologii. Dla regionów słabiej rozwiniętych fundusze strukturalne na realizację RPO są sumą dwóch składowych. W przypadku województwa mazowieckiego, jako regionu lepiej rozwiniętego, metodologia nie miała zastosowania.

Składowe alokacji dla 15 słabiej rozwiniętych regionów Polski:

- A. Środki alokowane do programu regionalnego w wyniku zastosowania algorytmu (metodologii berlińskiej).

Mechanizm podziału środków na RPO jest jednolity dla wszystkich regionów słabiej rozwiniętych. Wyliczenia alokacji bazują na danych statystycznych dotyczących liczby ludności, poziomu PKB per capita (przemnożonych przez współczynnik *weighting factor*, który dla wszystkich regionów w Polsce wynosi 3,15%) oraz liczby bezrobotnych na poziomie NUTS-2, których źródłem jest Eurostat, za lata 2007-2009.

- B. Środki alokowane do programu regionalnego w procesie konsultacji ministra właściwego ds. rozwoju przeprowadzonych z marszałkami województw, z uwzględnieniem potrzeb regionów i ich potencjałów.

23

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

PROGRAMY OPERACYJNE

POZIOM UNIJNY

Rozporządzenie 1303 definiuje zawartość oraz procedurę przyjmowania i zmiany programów operacyjnych poszczególnych państw członkowskich.¹⁶

PROCEDURA PRZYJĘCIA/ZMIANY PROGRAMU

Programy przedstawiane są przez państwa członkowskie Komisji najpóźniej w terminie trzech miesięcy od momentu przedstawienia umowy partnerstwa. Programy EWT są przedstawiane do dnia 22 września 2014 r.. Wszystkim programom towarzyszy ewaluacja *ex ante*, czyli raport zawierający analizę przygotowawczą, w oparciu o którą opracowane zostają obszary i instrumenty wsparcia w programie.

Komisja przedstawia swoje uwagi w ciągu trzech miesięcy od daty przedłożenia programu. Państwa członkowskie dostarczają Komisji wszystkich niezbędnych dodatkowych informacji oraz, w stosownych przypadkach, wprowadzają zmiany w projekcie programu.

Zgodnie z przepisami dotyczącymi poszczególnych funduszy **Komisja przyjmuje każdy program nie później niż sześć miesięcy** po jego przedłożeniu przez państwo członkowskie, **pod warunkiem że wszystkie uwagi przedstawione przez Komisję zostały odpowiednio uwzględnione**, jednak nie wcześniej niż dnia 1 stycznia 2014 r. lub przed przyjęciem przez Komisję decyzji przyjmującej umowę partnerstwa.

Prace nad polskimi programami operacyjnymi jeszcze trwają. Programy zaplanowane do realizacji na poziomie krajowym zostały **przedstawione Komisji Europejskiej w styczniu 2014 roku**, zaś te, które będą wdrażane na poziomie regionalnym – **w kwietniu 2014 roku**. Przedłużające się prace wynikają z tego, że negocjatorzy z regionów bądź z Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju uzgadniają zakres wsparcia zaproponowanego w programach. Nie uwzględniliśmy więc bezrefleksyjnie wszystkich uwag Komisji Europejskiej, tylko próbujemy przekonać o wartościowości i poprawności zaproponowanych przez nas rozwiązań. **Negocjacje są już na finiszu.** Niektóre programy zostały przesłane do Komisji już w ostatecznych wersjach, w związku z czym niedługo możemy się spodziewać przyjęcia polskich programów operacyjnych przez Komisję Europejską.

Przyjęty program operacyjny może zmieniać się w trakcie realizacji. **Wnioski o zmianę programów** przedstawiane przez państwa członkowskie są odpowiednio uzasadniane. Do wniosku dołączany jest zmieniony program.

W ciągu jednego miesiąca od przedłożenia zmienionego programu Komisja może przedstawić uwagi, a państwo członkowskie przedstawia Komisji wszelkie niezbędne dodatkowe informacje. Zgodnie z przepisami dotyczącymi poszczególnych funduszy Komisja przyjmuje wnioski o zmianę programu jak najszybciej, ale nie później niż w terminie trzech miesięcy od ich przedłożenia przez państwo członkowskie, pod warunkiem że wszystkie uwagi przedstawione przez Komisję zostały odpowiednio uwzględnione.

ZAKRES PROGRAMÓW

¹⁶ Art. 26 – 30. Rozporządzenia 1303

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

Zgodnie z przepisami Rozporządzenia 1303, każdy program definiuje priorytety określające cele szczegółowe, środki finansowe wsparcia z EFSI oraz odpowiednie współfinansowanie krajowe, w tym kwoty związane z rezerwą wykonania, które zgodnie z przepisami dotyczącymi poszczególnych funduszy może być publiczne lub prywatne.

Każdy priorytet programu określa wskaźniki i odpowiadające im wartości docelowe wyrażone ilościowo lub jakościowo, zgodnie z przepisami dotyczącymi poszczególnych funduszy, służące do oceny postępów z wdrażania programu w kierunku osiągnięcia celów jako podstawę monitorowania, ewaluacji i przeglądu wyników.

Wskaźniki te obejmują: wskaźniki finansowe, wskaźniki produktu odnoszące się do wspieranych operacji, wskaźniki rezultatu odnoszące się do danego priorytetu.

POZIOM KRAJOWY

W latach 2014 – 2020 w Polsce Fundusze Europejskie realizowane będą na dwóch poziomach – **centralnym i regionalnym**. Na szczeblu centralnym przewidziano **programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej oraz 8 programów krajowych** finansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), Funduszu Spójności (FS), a także Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (EFMR). Na poziomie regionalnym z kolei planuje się **realizację 16 dwufunduszowych regionalnych programów operacyjnych**, finansowanych z EFRR i EFS – 1 dla Mazowsza i 15 dla pozostałych województw.

W dalszej części materiałów znajdą Państwo ogólne informacje na temat programów operacyjnych zaplanowanych do realizacji w Polsce. Proszę zwrócić uwagę, że zagadnienia dotyczące programów zostały przygotowane w oparciu o projekty programów przyjęte przez Radę Ministrów w styczniu 2014 roku. Nie uwzględniają one zmian wypracowanych po uwagach Komisji Europejskiej i w toku negocjacji strony polskiej i unijnej. Do takich informacji, dopóki nie zostaną zatwierdzone, mają dostęp tylko negocjatorzy.

PROGRAM INTELIGENTNY ROZWÓJ

Program Inteligentny Rozwój będzie realizowany w **czterech merytorycznych osiach** priorytetowych:

1. Wsparcie prowadzenia prac B+R przez przedsiębiorstwa oraz konsorcja naukowo-przemysłowe;
2. Wsparcie innowacji w przedsiębiorstwach;
3. Wsparcie otoczenia i potencjału innowacyjnych przedsiębiorstw;
4. Zwiększenie potencjału naukowo-badawczego.

Uzupełnieniem struktury Programu Inteligentny Rozwój będzie piąta oś – dotycząca pomocy technicznej.

Zmiany i inne aktualności dotyczące Programu Inteligentny Rozwój można śledzić na stronie internetowej http://www.poig.gov.pl/2014_2020.

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

PROGRAM POLSKA WSCHODNIA

Program Polska Wschodnia będzie realizowany na terenie **5 województw**: warmińsko – mazurskiego, podlaskiego, lubelskiego, podkarpackiego oraz świętokrzyskiego.

Program będzie realizowany **w czterech osiach merytorycznych**:

1. Innowacyjna Polska Wschodnia;
2. Przedsiębiorcza Polska Wschodnia;
3. Nowoczesna infrastruktura transportowa;
4. Ponadregionalna infrastruktura kolejowa.

Uzupełnieniem struktury Programu Polska Wschodnia będzie oś dotycząca pomocy technicznej.

Zmiany i inne aktualności dotyczące Programu Polska Wschodnia można śledzić na stronie internetowej http://www.polskawschodnia.gov.pl/2014_2020

PROGRAM INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO

Projekt programu przewiduje realizację **następujących osi priorytetowych**:

1. Zmniejszenie emisyjności gospodarki;
2. Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu;
3. Rozwój infrastruktury transportowej przyjaznej dla środowiska i ważnej w skali europejskiej;
4. Zwiększenie dostępności do transportowej sieci europejskiej;
5. Rozwój infrastruktury bezpieczeństwa energetycznego;
6. Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego;
7. Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia.

Uzupełnieniem struktury Programu Infrastruktura i Środowisko będzie oś dotycząca pomocy technicznej

Zmiany i inne aktualności dotyczące Programu Infrastruktura i Środowisko można śledzić na stronie internetowej http://www.pois.gov.pl/2014_2020

PROGRAM POLSKA CYFROWA

Sformułowano **trzy podstawowe priorytety** Programu Polska Cyfrowa na lata 2014 – 2020:

1. Powszechny dostęp do szybkiego internetu;
2. e-Administracja i otwarty rząd;
3. Cyfrowa aktywizacja społeczeństwa.

Uzupełnieniem struktury Programu Polska Cyfrowa będzie czwarta oś – dotycząca pomocy technicznej.

Zmiany i inne aktualności dotyczące Programu Polska Cyfrowa można śledzić na stronie internetowej http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/polska_cyfrowa

PROGRAM WIEDZA EDUKACJA ROZWÓJ

Wspierane w Programie Wiedza Edukacja Rozwój obszary, będą realizowane w **ramach czterech osi priorytetowych**, na które został podzielony PO WER:

1. Osoby młode na rynku pracy;
2. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji;

**PUNKT
INFORMACYJNY**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
INFRASTRUKTURY
I ROZWOJU

CENTRUM PROJEKTÓW
EUROPEJSKICH

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

3. Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju;
4. Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa.

Uzupełnieniem struktury Programu Wiedza Edukacja Rozwój będzie oś dotycząca pomocy technicznej, Zmiany i inne aktualności dotyczące Programu Wiedza Edukacja Rozwój można śledzić na stronie internetowej http://www.efs.gov.pl/2014_2020

PROGRAM POMOC TECHNICZNA

Głównym celem Programu jest zapewnienie sprawnego i efektywnego wdrażania polityki spójności w latach 2014-2020.

Działania będą realizowane w **następujących osiach priorytetowych:**

1. Potencjał instytucji realizujących politykę spójności;
2. Potencjał beneficjentów Funduszy Europejskich;
3. Informacja i promocja Funduszy Europejskich.

Zmiany i inne aktualności dotyczące Programu Pomoc Techniczna można śledzić na stronie internetowej http://www.popt.gov.pl/2014_2020.

PROGRAMY EUROPEJSKIEJ WSPÓŁPRACY TERYTORIALNEJ

Programy EWT, w których uczestniczy strona polska, są obecnie w trakcie przygotowania. Pracują nad nimi międzynarodowe grupy robocze, w skład których wchodzi przedstawiciele administracji rządowej i samorządów z państw zaangażowanych we współpracę. Projekty dokumentów są też przedmiotem konsultacji społecznych. Rozpoczęcie realizacji programów powinno nastąpić w 2015 roku, po ich przyjęciu przez Komisję Europejską.

Polska–Słowacja

obszar wsparcia:	części województw: małopolskiego, śląskiego, podkarpackiego; po stronie słowackiej: Preszowski i Żyliński Kraj Samorządowy oraz powiat Spisska Nova Ves (Koszycki Kraj)
------------------	--

Czechy–Polska

obszar wsparcia:	części województw: dolnośląskiego i śląskiego oraz województwo opolskie; po stronie czeskiej: 5 krajów (liberecki, hradecki, ołomuniecki, pardubicki i morawsko-śląski)
------------------	--

Programy polsko-niemieckie:

- a) **Meklemburgia – Pomorze Przednie – Brandenburgia – Polska,**
- b) **Brandenburgia – Polska,**
- c) **Polska – Saksonia**

obszar wsparcia:	województwo zachodniopomorskie, lubuskie oraz dolnośląskie (tylko
------------------	---

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

	podregion jeleniogórski); po stronie niemieckiej kraje związkowe: Meklemburgia Pomorze Przednie, Brandenburgia oraz Saksonia (powiaty z tych trzech landów leżące najbliżej granicy)
--	---

Południowy Bałtyk

obszar wsparcia:	nadmorskie regiony 5 państw członkowskich UE: Danii, Litwy, Niemiec (Meklemburgii-Pomorza Przedniego), Polski i Szwecji
------------------	---

Program Litwa-Polska

obszar wsparcia:	po stronie polskiej - podregion etcki, suwalski i białostocki; po stronie litewskiej - okręg olicki, mariampolski, kownieński, tauroski i wileński (z wyj. miasta Wilno)
------------------	---

Program współpracy międzyregionalnej INTERREG EUROPA

obszar wsparcia:	zasięg geograficzny: współpracę mogą podejmować instytucje z obszaru całej Unii Europejskiej oraz Norwegii i Szwajcarii
------------------	---

Program współpracy transnarodowej Region Morza Bałtyckiego

obszar wsparcia:	zasięg geograficzny: Polska, Dania, Szwecja, Finlandia, Litwa, Łotwa, Estonia, wybrane regiony północno-wschodnich Niemiec oraz państwa spoza UE: Norwegia, Białoruś oraz Rosja (wybrane regiony)
------------------	---

Program współpracy transnarodowej Europa Środkowa

obszar wsparcia:	zasięg geograficzny: obszar 9 krajów UE: Austrii, Chorwacji, Czech, Niemiec (wybrane regiony), Polski, Słowacji, Słowenii, Węgier oraz Włoch (wybrane regiony)
------------------	--

Programy w ramach Europejskiego Instrumentu Partnerstwa:

- a) Polska – Białoruś – Ukraina
- b) Polska - Rosja

Obecnie nie posiadamy w praktyce żadnych bliższych informacji na ten temat.

PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

Celem głównym Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 będzie poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich.

Informacje o PROW można znaleźć na stronie internetowej: <http://www.minrol.gov.pl> (w zakładce „Wsparcie rolnictwa i rybołówstwa”).

PROGRAM RYBACTWO I MORZE

W programie dotyczącym **rozwoju obszarów morskich i rybackich** środki przeznaczone będą przede wszystkim na wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rybackiego (modernizacja i wzrost innowacyjności sektora rybackiego), wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego i zatrudnienia oraz przedsiębiorczości sektora rybackiego, ochronę środowiska i adaptacji do zmian klimatu (ochrona jakości wód).

PUNKT
INFORMACYJNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
INFRASTRUKTURY
I ROZWOJU

CENTRUM PROJEKTÓW
EUROPEJSKICH

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

Informacje o PRiM można znaleźć na stronie internetowej: <http://www.minrol.gov.pl> (w zakładce „Wsparcie rolnictwa i rybołówstwa”).

PROGRAMY REGIONALNE

Programy regionalne w latach 2014 – 2020 będą dwufunduszowe (EFS i EFRR)– finansowane będą zarówno z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, jak i Europejskiego Funduszu Społecznego. W związku z tym, bardziej kompleksowo będą odpowiadać na potrzeby danego województwa.

Każdy program regionalny ma własną strukturę uwzględniającą specyfikę województwa, jego potrzeby. W związku z tym układ poszczególnych RPO będzie się różnił – inne numery będą miały poszczególne osie, różna będzie liczba priorytetów, a przede wszystkim odmienne będą szczegółowe zasady ubiegania się o wsparcie, takie jak: minimalne i maksymalne kwoty dofinansowania, poziomy wsparcia, typy wydatków możliwych do sfinansowania, kryteria wyboru projektów itp. W programach regionalnych przewidziane będzie wsparcie z dziesięciu celów tematycznych. Nie obejmą one tylko jedenastego obszaru – wsparcia administracji. Takie projekty będą bowiem realizowane tylko na poziomie krajowym.

Województwo mazowieckie jest pierwszym polskim regionem, który w unijnej klasyfikacji opuściło kategorię regionów najstabilniej rozwiniętych (czyli regionów, w których PKB nie przekracza 75% średniej unijnej) i zostało **zaliczone do regionów lepiej rozwiniętych.**

Mazowiecki program regionalny będzie wdrażany w ośmiu osiach merytorycznych:

1. Innowacyjność i przedsiębiorczość (EFRR);
2. Wzrost e-potencjału Mazowsza (EFRR);
3. Przejście na gospodarkę niskoemisyjną (EFRR);
4. Gospodarka przyjazna środowisku i społeczeństwu (EFRR);
5. Rozwój regionalnego systemu transportowego (EFRR);
6. Rozwój rynku pracy (EFS);
7. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem (EFS);
8. Edukacja dla rozwoju regionu (EFS).

Uzupełnieniem struktury Programu będzie oś dziewiąta – dotycząca pomocy technicznej.

Projekt programu regionalnego dla Mazowsza i inne aktualności można znaleźć na stronie internetowej: <http://rpo.mazovia.pl/kategorie/perspektywa-2014-2020>.

29

SYSTEM INSTYTUCJONALNY

Rozporządzenie 1303 dokładnie wskazuje, jak powinien wyglądać system instytucjonalny w ramach realizacji Funduszy Europejskich. Już w **preambule dokumentu pojawia się sformułowanie wskazujące, że konieczne jest, aby państwa członkowskie wyznaczyły dla każdego programu operacyjnego instytucję zarządzającą, instytucję certyfikującą i funkcjonalnie niezależną instytucję audytową.**¹⁷ Jednocześnie przepis umożliwia wykonywanie funkcji instytucji certyfikującej przez instytucję zarządzającą (takie też rozwiązanie przyjęto w Polsce). Państwo członkowskie powinno mieć również możliwość wyznaczenia instytucji pośredniczących (które również w Polsce zostały powołane). W kolejnych częściach Rozporządzenia 1303 znajdują się dwa ważne zagadnienia:

1. **Funkcje instytucji istniejących w systemie realizacji** Funduszy Europejskich¹⁸
2. **Procedura desygnacji tych instytucji**¹⁹ (a więc „akredytacji” instytucji do pełnienia swojej roli, weryfikacji spełniania wszystkich niezbędnych warunków do sprawnego działania). Kryteria według których dokonuje się takiej desygnacji zostały umieszczone w załączniku nr XIII do Rozporządzenia.

Przepisy określone w rozporządzeniu zostały wykorzystane, powtórzone bądź rozwinięte na poziomie krajowym. Kwestie instytucjonalne szczegółowo omawia ustawa wdrożeniowa.²⁰

Podobnie jak w latach 2007 – 2013, także w kolejnej perspektywie finansowej **za przygotowanie programów, a następnie za ich wdrażanie, odpowiadać będą instytucje zarządzające.** Będą to odpowiednie ministerstwa (w przypadku programów krajowych), bądź samorządy województw (w przypadku programów regionalnych). **Instytucje te będą mogły przekazywać realizację części zadań instytucjom pośredniczącym.** Koordynację całego systemu Funduszy Europejskich zapewni **Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju.**

INSTYTUCJE ZARZĄDZAJĄCE

Za **przygotowanie programów operacyjnych oraz sprawne i efektywne funkcjonowanie systemów zarządzania i kontroli programów** odpowiedzialne są instytucje zarządzające. Rolę instytucji zarządzającej programem operacyjnym dla programów krajowych pełni minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, w przypadku regionalnych programów operacyjnych rolę instytucji zarządzających pełnią zarządy województw.

Instytucja zarządzająca w ramach krajowego lub regionalnego programu operacyjnego odpowiada za całokształt zagadnień związanych z zarządzaniem programem, zgodnie z zasadami należytego zarządzania finansowego. W celu zapewnienia prawidłowej realizacji zadań związanych z wdrażaniem programu instytucja zarządzająca przygotowuje i wydaje między innymi dokumenty - szczegółowy opis priorytetów programu operacyjnego i opis systemu zarządzania i kontroli. Regulują one szczegółowo zasady wdrażania programu, a także określają kompetencje instytucji

¹⁷ Preambuła do Rozporządzenia 1303

¹⁸ Art. 125 – 127. Rozporządzenia 1303

¹⁹ Art. 124. Rozporządzenia 1303

²⁰ Art. 9 – 14. Ustawy wdrożeniowej zawierają zadania poszczególnych instytucji, natomiast w art. 15 – 17. Ustawy doprecyzowano kwestie desygnacji

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

zaangażowanych w realizację programu oraz wzajemne relacje między nimi. Instytucja zarządzająca może też wydawać wytyczne programowe regulujące kwestie szczegółowe dla danego krajowego albo regionalnego programu operacyjnego oraz inne dokumenty. Treść dokumentów przygotowywanych przez instytucję zarządzającą nie może stać w sprzeczności z zapisami dokumentów o charakterze horyzontalnym, takich jak wytyczne horyzontalne.

Poza funkcjami związanymi z zarządzaniem i kontrolą **instytucjom zarządzającym powierzone zostały zadania związane z certyfikacją wydatków do Komisji Europejskiej**. Warunkiem niezbędnym dla pełnienia przez instytucję zarządzającą zadań związanych z certyfikacją w ramach danego programu operacyjnego jest zapewnienie rozdzielenia realizacji zadań zarządczo - kontrolnych od certyfikacji.

INSTYTUCJE POŚREDNICZĄCE

Instytucja zarządzająca może powierzyć realizację części zadań związanych z zarządzaniem, kontrolą i monitorowaniem programu, na poziomie osi priorytetowej, **jednej albo większej liczbie instytucji pośredniczących**. Rolę instytucji pośredniczącej w ramach krajowego lub regionalnego programu operacyjnego pełni **podmiot publiczny albo podmiot prywatny**.

Delegacja uprawnień odbywa się na drodze porozumienia, zawieranego pomiędzy instytucją zarządzającą a daną instytucją pośredniczącą. Porozumienie to określa szczegółowo zakres zadań instytucji pośredniczącej oraz prawa i obowiązki obu stron porozumienia. Delegacja uprawnień nie może dotyczyć zagadnień związanych z certyfikacją wydatków. Dokonując delegacji, instytucja zarządzająca zachowuje całkowitą odpowiedzialność za całość realizacji programu.

INSTYTUCJE WDRAŻAJĄCE

W celu zapewnienia sprawnego wdrażania programu operacyjnego, **instytucja pośrednicząca może delegować część zadań związanych z realizacją programu (na poziomie działania albo poddziałania) jednej albo większej liczbie instytucji wdrażających**. Rolę instytucji wdrażającej w ramach krajowego lub regionalnego programu operacyjnego może pełnić **podmiot publiczny albo prywatny**. Powierzenie części kompetencji odbywa się, w drodze porozumienia (w przypadku, gdy rolę IW pełni podmiot publiczny) albo umowy (w przypadku, gdy rolę IW pełni podmiot prywatny), za zgodą instytucji zarządzającej i przy zachowaniu przez tę ostatnią całkowitej odpowiedzialności za całość realizacji programu. Zakres delegacji obejmuje w szczególności działania wykonywane w związku z realizacją projektów, np. wybór projektów do dofinansowania (na podstawie kryteriów finansowania operacji zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący), kontrolą realizacji projektów, weryfikacją wniosków o płatność beneficjentów.

INSTYTUCJA AUDYTOWA

Podobnie jak w perspektywie 2007-2013 **rola instytucji audytowej** dla wszystkich krajowych i regionalnych programów operacyjnych polityki spójności **jest powierzona Generalnemu Inspektorowi Kontroli Skarbowej**, który sprawuje swoją funkcję przy pomocy jednej z komórek organizacyjnych (departamentów) w Ministerstwie Finansów oraz 16 urzędów kontroli skarbowej.

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

INSTYTUCJA ODPOWIEDZIALNA ZA OTRZYMYWANIE PŁATNOŚCI Z KE

Instytucją odpowiedzialną za otrzymywanie płatności z KE jest minister właściwy do spraw finansów publicznych. Środki przekazywane przez Komisję Europejską jako zaliczki oraz płatności okresowe i płatność końcowa zostaną włączone do budżetu państwa jako jego dochody. Z kolei z budżetu państwa będą przekazywane środki na finansowanie projektów.

DESYGNACJA

Przez desygnację należy rozumieć decyzję ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, potwierdzającą spełnienie przez daną instytucję warunków zapewniających prawidłową realizację programu operacyjnego.

System krajowej desygnacji, przewidziany w Rozporządzeniu 1303 stanowi gwarancję poprawnego działania systemu realizacji FE 2014-2020, zarówno w wymiarze instytucjonalnym, jak i proceduralnym.

Podmiotem udzielającym desygnacji jest **minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego**, jako koordynator realizacji Umowy Partnerstwa i koordynator polityki spójności w Polsce, pełniący jednocześnie funkcję państwa członkowskiego w rozumieniu rozporządzenia ogólnego. Minister będzie wspomagany przez **Komitet ds. Desygnacji, w skład którego będą wchodzić jego przedstawiciele oraz przedstawiciele Ministra Finansów.**

Desygnacji będą podlegać IZ oraz IP (oraz IW) w zakresie, w jakim zostały delegowane im zadania. Desygnacja będzie procesem ciągłym, tzn. spełnianie kryteriów desygnacji będzie weryfikowane podczas całego okresu realizacji PO poprzez kontrole ciągłości desygnacji realizowane w oparciu o analizę ryzyka, jak również wyniki prac IA i IZ. Udzielona desygnacja będzie mogła zostać zawieszona lub wycofana w przypadku naruszenia przez IZ lub IP kryteriów desygnacji.

Szczegółowe kryteria uzyskania desygnacji zostały określone w załączniku XIII do Rozporządzenia 1303. Kilka przykładowych kryteriów:

- odpowiednia struktura organizacyjna,
- ramy do zapewniania kontroli zadań wykonywanych przez instytucje, którym delegowano część obowiązków,
- procedury w zakresie sprawozdawczości i monitorowania,
- odpowiednie zasoby ludzkie,
- zarządzanie ryzykiem,
- procedury dotyczące zwalczania nadużyć finansowych,
- procedury audytu,
- procedury na potrzeby systemu elektronicznego gromadzenia, przechowywania danych.

KOMITET MONITORUJĄCY

Poza wymienionymi instytucjami podlegającymi desygnacji, warto zaznaczyć, że zarówno Rozporządzenie 1303, jak i ustawa wdrożeniowa, powołują do życia w przypadku każdego z programów operacyjnych specjalne ciało doradcze i opiniodawcze, w postaci Komitetu Monitorującego.

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

W Rozporządzeniu 1303 wskazano²¹, że w terminie trzech miesięcy od daty powiadomienia państwa członkowskiego o decyzji Komisji dotyczącej przyjęcia programu, państwo członkowskie ustanawia komitet, zgodnie ze swoimi instytucjonalnymi, prawnymi i finansowymi ramami, w celu monitorowania wdrażania programu. **O składzie komitetu monitorującego decyduje państwo członkowskie, przy zastrzeżeniu że składa się on z przedstawicieli stosownych instytucji państwa członkowskiego i instytucji pośredniczących oraz przedstawicieli partnerów.**

Komitet monitorujący powinien zbierać się **co najmniej raz w roku** i dokonywać przeglądu wdrażania programu i postępów poczynionych na drodze do osiągnięcia jego celów. Powinien brać przy tym pod uwagę dane finansowe, wspólne wskaźniki i wskaźniki specyficzne dla programu. Komitet monitorujący jest także konsultowany i, jeżeli uzna to za stosowne, wydaje opinię w sprawie wszelkich zmian programu zaproponowanych przez instytucję zarządzającą, np. odnośnie kryteriów wyboru projektów.

Polska ustawa wdrożeniowa precyzuje²², że komitet monitorujący jest powoływany przez instytucję zarządzającą, której przedstawiciel przewodniczy komitetowi.

Członkami komitetu są przedstawiciele:

- a) ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego,
- b) ministrów właściwych ze względu na zakres programu operacyjnego,
- c) ogólnopolskich organizacji jednostek samorządu terytorialnego tworzących stronę samorządową Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego,
- d) organizacji związkowych i organizacji pracodawców reprezentatywnych,
- e) Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego lub Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich,
- f) organizacji pozarządowych

Przedstawiciel środowisk związkowych, pozarządowych i naukowych powinni stanowić łącznie co najmniej jedną trzecią składu.

INSTYTUCJE W RAMACH EWT

Odrębny **system instytucjonalny dotyczy programów realizowanych w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej.**

Zgodnie z przepisami ustawy wdrożeniowej²³ **koordynatorem Europejskiej Współpracy Terytorialnej jest minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego.** Swoje zadania, zwłaszcza związane z prowadzeniem kontroli oraz nakładaniem korekt finansowych **może jednak powierzyć tzw. krajowemu kontrolerowi.** Ponadto **zadania związane z merytoryczną realizacją** programów EWT mogą zostać przekazane innym instytucjom, **tzw. wspólnym sekretariatom.**

²¹ Art. 47 – 49. Rozporządzenia 1303

²² Art. 14. Ustawy wdrożeniowej

²³ Art. 12. Ustawy wdrożeniowej

26 LISTOPADA 2014 R.

PROCEDURA WYBORU PROJEKTÓW DO DOFINANSOWANIA

Rozporządzenie 1303 określiło, że rolą instytucji zarządzającej programem jest opracowanie systemu wyboru projektów do dofinansowania. W polskim systemie, w przypadku każdego z realizowanych programów, **zostaną określone kryteria wyboru – przygotowane przez instytucję zarządzającą we współpracy z instytucjami bezpośrednio organizującymi konkursy oraz zaopiniowane przez komitety monitorujące poszczególnych programów.**

Tak szczegółowych zasad jeszcze nie ma. Jednak już teraz potencjalni beneficjenci środków unijnych mogą zapoznać się z **ogólną procedurą wyboru projektów** do dofinansowania. Te zasady określa **ustawa wdrożeniowa.**

W dalszej części materiałów zapoznacie się Państwo z najważniejszymi elementami procedury wyboru projektów do dofinansowania, które zostały określone w ustawie wdrożeniowej. Będą one wspólne dla wszystkich programów operacyjnych.

TRYBY WYBORU PROJEKTÓW

Wybór projektów do dofinansowania będzie następował **w trybie konkursowym oraz pozakonkursowym.**²⁴ Ten drugi tryb może dotyczyć wyboru projektów, których wnioskodawcami, ze względu na charakter lub cel projektu, mogą być jedynie podmioty jednoznacznie określone przed złożeniem wniosku o dofinansowanie projektu. **Tryb pozakonkursowy powinien dotyczyć tylko** projektów o strategicznym znaczeniu dla społeczno – gospodarczego rozwoju kraju, regionu oraz projektów dotyczących realizacji zadań publicznych. Przykładowo w trybie pozakonkursowym będą inicjowane projekty systemowe polegające na wspieraniu instytucji działających w ramach pomocy społecznej (np. ośrodki pomocy społecznej, centra pomocy rodzinie), czy rynku pracy.

OGŁOSZENIA KONKURSOWE

Dominującym trybem wyboru projektów do dofinansowania ma być jednak tryb konkursowy. Ustawa wdrożeniowa wskazuje zasady przygotowania takich konkursów²⁵:

- a) instytucja organizująca konkurs powinna podać do publicznej wiadomości **ogłoszenie o naborze wniosków co najmniej 30 dni przed** planowanym rozpoczęciem terminu przyjmowania wniosków,
- b) ogłoszenie powinno pojawić się w szczególności **na stronie internetowej instytucji oraz na portalu Funduszy Europejskich**
- c) **ogłoszenie o konkursie powinno zawierać co najmniej:**
 - nazwę i adres właściwej instytucji,
 - określenie przedmiotu konkursu, w tym typów projektów podlegających dofinansowaniu,
 - określenie kwoty przeznaczonej na dofinansowanie projektów w konkursie,
 - określenie maksymalnego dopuszczalnego poziomu dofinansowania projektu lub maksymalnej dopuszczalnej kwoty dofinansowania projektu,
 - określenie terminu, miejsca i formy składania wniosków o dofinansowanie projektu,

²⁴ Art. 38. Ustawy wdrożeniowej

²⁵ Art. 39 – 41. Ustawy wdrożeniowej

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

- określenie sposobu i miejsca udostępnienia regulaminu konkursu.
- d) **regulamin konkursu powinien określać:**
 - nazwę i adres właściwej instytucji,
 - przedmiot konkursu, w tym typy projektów podlegających dofinansowaniu,
 - formę konkursu,
 - termin, miejsce i formę składania wniosków o dofinansowanie projektu i sposób uzupełniania w nich braków formalnych oraz poprawiania w nich oczywistych omyłek,
 - wzór wniosku o dofinansowanie projektu,
 - wzór umowy o dofinansowanie projektu,
 - kryteria wyboru projektów wraz z podaniem ich znaczenia,
 - kwotę przeznaczoną na dofinansowanie projektów w konkursie,
 - maksymalny dopuszczalny poziom dofinansowania projektu lub maksymalną dopuszczalną kwotę dofinansowania projektu,
 - środki odwoławcze przysługujące wnioskodawcy,
 - sposób podania do publicznej wiadomości wyników konkursu,
 - formę i sposób udzielania wyjaśnień w kwestiach dotyczących konkursu.

Aby chronić wnioskodawców i zapewnić ich równe traktowanie, wprowadzono także zapis mówiący, że do czasu rozstrzygnięcia konkursu właściwa instytucja nie może zmieniać regulaminu konkursu w sposób skutkujący nierównym traktowaniem, zwłaszcza na niekorzyść potencjalnych beneficjentów.

TERMIN KONKURSU I HARMONOGRAM NABORÓW

Termin składania wniosków o dofinansowanie projektu powinien być wskazany w ogłoszeniu konkursowym (czyli co najmniej 30 dni przed rozpoczęciem). **Konkurs nie może być krótszy niż 7 dni**, licząc od dnia rozpoczęcia naboru wniosków.²⁶

O terminach naborów wniosków, dowiemy się jednak już wcześniej. Ustawa obowiązuje instytucje organizujące konkursy do **opublikowana harmonogramu konkursów na kolejny rok najpóźniej do 30 listopada roku poprzedniego**.²⁷ Takie zobowiązanie nie dotyczy ono sytuacji, kiedy program operacyjny jeszcze nie jest zatwierdzony do realizacji przez Komisję Europejską, dlatego też **w tym roku kalendarzowym nie musi jeszcze być wprowadzone**. Jeśli jakiś program operacyjny zostanie zatwierdzony przez Komisję Europejską przed 30 listopada, wówczas instytucja odpowiedzialna za taki program, będzie zobowiązana do ogłoszenia harmonogramu naborów na kolejny rok do 30 listopada. Jeśli natomiast program zostanie zatwierdzony po 30 listopada, wówczas ten termin ustawowy nie będzie obowiązywał. W takiej sytuacji instytucja odpowiedzialna za program jest zobowiązana ogłosić harmonogram niezwłocznie po przyjęciu programu.

Harmonogram konkursów będzie mógł być aktualizowany. **Zmiany nie będą jednak mogły dotyczyć tych konkursów, których przeprowadzenie zaplanowano w terminie krótszym niż 3 miesiące** licząc od dnia aktualizacji.

²⁶ Art. 42. Ustawy wdrożeniowej

²⁷ Art. 47. Ustawy wdrożeniowej

26 LISTOPADA 2014 R.

PROCEDURA ODWOŁAWCZA

Szczegółowe wytyczne w zakresie procedury odwoławczej od wyników wyboru projektów do dofinansowania, zostaną określone w odpowiednich dokumentach programowych. Ustawa wdrożeniowa wskazuje jednak podstawowe etapy procedury i wymogi formalne z nią związane.

ETAP PRZEDSĄDOWY – PRAWO WNIESIENIA PROTESTU

W przypadku negatywnej oceny projektu wybieranego w trybie konkursowym, wnioskodawcy przysługuje prawo wniesienia protestu w celu ponownego sprawdzenia złożonego wniosku w zakresie spełniania kryteriów wyboru projektów.²⁸

NEGATYWNA OCENA

Negatywną oceną jest ocena, w ramach której:

1. projekt nie uzyskał wymaganej liczby punktów lub nie spełnił kryteriów wyboru projektów, **na skutek czego nie może być wybrany do dofinansowania albo skierowany do kolejnego etapu oceny**
2. projekt uzyskał wymaganą liczbę punktów lub spełnił kryteria wyboru projektów, jednak **kwota przeznaczona na dofinansowanie projektów w konkursie nie wystarcza na wybranie go do dofinansowania** (nie może to być jedyna przesłanka do wniesienia protestu – w takiej sytuacji powinno się wykazać dodatkowo jakieś niedociągnięcia formalne czy zaniedbania instytucji)

WYMOGI FORMALNE PROTESTU

Termin na wniesienie protestu wynosi **14 dni. Protest jest wnoszony w formie pisemnej i zawiera**²⁹:

1. oznaczenie instytucji właściwej do rozpatrzenia protestu
2. oznaczenie wnioskodawcy
3. numer wniosku o dofinansowanie projektu
4. wskazanie kryteriów wyboru projektów, z których oceną wnioskodawca się nie zgadza, wraz z uzasadnieniem
5. wskazanie zarzutów o charakterze proceduralnym w zakresie przeprowadzonej oceny, jeżeli zdaniem wnioskodawcy naruszenia takie miały miejsce, wraz z uzasadnieniem
6. podpis wnioskodawcy lub osoby upoważnionej do jego reprezentowania.

Protest jest wnoszony za pośrednictwem instytucji organizującej konkurs.

ROZPATRZENIE PROTESTU

Instytucja organizująca konkurs w terminie 21 dni od otrzymania protestu weryfikuje wyniki dokonanej przez siebie oceny projektu w zakresie kryteriów i zarzutów podniesionych przez wnioskodawcę. **W wyniku tej weryfikacji może:**

²⁸ Art. 53. Ustawy wdrożeniowej

²⁹ Art. 54. Ustawy wdrożeniowej

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

1. **Dokonać zmiany podjętego wcześniej rozstrzygnięcia** (co skutkuje skierowaniem projektu do właściwego etapu oceny albo umieszczeniem go na liście projektów wybranych do dofinansowania w wyniku przeprowadzenia procedury odwoławczej).
2. **Skierować protest wraz z otrzymaną od wnioskodawcy dokumentacją do właściwej instytucji do rozpatrzenia protestu**, to jest do instytucji zarządzającej albo pośredniczącej (jeżeli taka została ustanowiona dla danego programu operacyjnego). Do protestu załączane jest wówczas stanowisko instytucji organizującej konkurs dotyczące braku podstaw do zmiany podjętego wcześniej rozstrzygnięcia.³⁰

W przypadku punktu 2. właściwa instytucja (zarządzająca lub pośrednicząca) **rozpatruje protest**, weryfikując prawidłowość oceny projektu w zakresie kryteriów i zarzutów podniesionych przez wnioskodawcę **w terminie 30 dni**. W uzasadnionych przypadkach, w szczególności gdy w trakcie rozpatrywania protestu konieczne jest skorzystanie z pomocy ekspertów, termin rozpatrzenia protestu może być przedłużony do 60 dni.³¹

Właściwa instytucja (zarządzająca lub pośrednicząca) **może uwzględnić protest i wówczas:**

1. w przypadku kiedy protest dotyczył kryteriów wyboru projektów, **wniosek jest kierowany bezpośrednio do właściwego etapu oceny bądź umieszczany na liście projektów wybranych do dofinansowania**,
2. w przypadku kiedy protest dotyczył błędów proceduralnych przy ocenie, **sprawa jest przekazywana instytucji organizującej konkurs**, w celu dokonania ponownej oceny projektu zgodnie z wszelkimi obowiązującymi procedurami

Instytucja może także nie uwzględnić protestu i wówczas poinformować wnioskodawcę o możliwości wniesienia skargi do sądu administracyjnego.

Jeśli miał miejsce punkt 2. (skierowanie do ponownej oceny w związku ze stwierdzeniem błędów proceduralnych w pierwszej ocenie), instytucja organizująca konkurs dokonuje ponownej oceny wniosku i wówczas:

1. w przypadku pozytywnej ponownej oceny projektu, **wniosek jest kierowany bezpośrednio do właściwego etapu oceny bądź umieszczany na liście projektów wybranych do dofinansowania**,
2. w przypadku negatywnej ponownej oceny projektu, **wniosek jest odrzucany**, a wnioskodawca ma możliwość wniesienia skargi do sądu administracyjnego.

ETAP SĄDOWY – SKARGI DO SĄDÓW ADMINISTRACYJNYCH

W przypadku nieuwzględnienia protestu przez właściwą instytucję (zarządzającą lub pośredniczącą) bądź w sytuacji, kiedy po ponownej ocenie projektu (w związku z błędami proceduralnymi w pierwszej ocenie) wniosek jest odrzucany, wnioskodawcy przysługuje prawo wniesienia skargi do sądu administracyjnego. Taką skargę można też wnieść, jeśli odpowiedzialna instytucja zaniecha działania i w ogóle nie podejmie się rozpatrzenia protestu.

³⁰ Art. 55 – 56. Ustawy wdrożeniowej

³¹ Art. 57. Ustawy wdrożeniowej

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

SKARGA DO WOJEWÓDZKIEGO SĄDU ADMINISTRACYJNEGO

Skarga do wojewódzkiego sądu administracyjnego jest wnoszona w terminie 14 dni od wraz z kompletną dokumentacją w sprawie.³²

Kompletna dokumentacja obejmuje:

- wniosek o dofinansowanie projektu,
- informację o wynikach oceny projektu,
- wniesiony protest,
- informację o nieuwzględnieniu protestu, o wynikach ponownej oceny projektu wskutek wcześniejszych błędów proceduralnych, bądź o nierozpatrzeniu protestu,
- ewentualne załączniki.

Sąd rozpoznaje skargę w terminie 30 dni i może:

- a) **uwzględnić skargę**
- b) **oddalić skargę**
- c) **umorzyć postępowanie** w sprawie, jeżeli jest ono bezprzedmiotowe.

SKARGA KASACYJNA

W przypadku oddalenia skargi bądź umorzenia postępowania, **wnioskodawca może wnieść skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego.**³³

Ponadto, skargę do NSA mogą wnieść także instytucje zaangażowane w przedsądowy etap procedury odwoławczej (instytucja organizująca konkurs oraz właściwa instytucja zarządzająca lub pośrednicząca), jeśli nie zgadzają się z decyzją wojewódzkiego sądu administracyjnego.

Skarga kasacyjna jest wnoszona w terminie 14 dni. Jest rozpatrywana w terminie 30 dni od dnia jej wniesienia. Obowiązują procedury w zakresie postępowania administracyjnego.

Co ważne, procedura odwoławcza nie wstrzymuje zawierania umów z wnioskodawcami, których projekty zostały wybrane do dofinansowania i którzy nie wnoszą protestów w tym zakresie.

38

³² Art. 61. Ustawy wdrożeniowej

³³ Art. 62. Ustawy wdrożeniowej

SYSTEM KONTROLI PROJEKTÓW

RODZAJE KONTROLI

Projekt realizowany z dofinansowaniem z Funduszy Europejskich może podlegać następującym kontrolom:

- a) **weryfikacje wydatków** służące sprawdzeniu prawidłowości i kwalifikowalności poniesionych wydatków (**w formie kontroli składanych przez beneficjentów wniosków o płatność bądź w formie kontroli dokumentacji na miejscu**),
- b) **kontrole krzyżowe** służące zapewnieniu, że wydatki ponoszone w projektach nie są podwójnie finansowane z tego samego funduszu w ramach jednego programu operacyjnego, bądź z kilku różnych programów operacyjnych, bądź z kilku różnych funduszy polityki spójności
- c) **kontrole na zakończenie realizacji projektu** służące sprawdzeniu kompletności dokumentów i zrealizowania projektu,
- d) **kontrole trwałości**, realizowane po zakończeniu realizacji projektu w celu sprawdzenia stopnia utrzymania jego efektów

Ponadto realizowane są kontrole systemowe służące sprawdzeniu prawidłowości realizacji zadań przez instytucje odpowiedzialne za wdrażanie środków unijnych.³⁴

PROCEDURY KONTROLNE

Beneficjent jest obowiązany poddać się **kontrolom** w zakresie prawidłowości realizacji projektu **przeprowadzanych przez:**

- instytucję zarządzającą,
- instytucję pośredniczącą,
- instytucję wdrażającą,
- koordynatora EWT, wspólny sekretariat, krajowego kontrolera,
- instytucję audytową,
- przedstawicieli Komisji Europejskiej i Europejskiego Trybunału Obrachunkowego,
- inne podmioty uprawnione do przeprowadzania kontroli lub audytu.

Kontrole mogą być przeprowadzane **w siedzibie kontrolującego** na podstawie dostarczonych dokumentów **lub w każdym miejscu bezpośrednio związanym z realizacją projektu**. Beneficjent jest **obowiązany udostępnić dokumenty związane bezpośrednio z realizacją projektu, zapewnić dostęp do pomieszczeń i terenu realizacji projektu**, dostęp do związanych z projektem systemów teleinformatycznych oraz udzielać wszelkich wyjaśnień dotyczących realizacji projektu. Jeżeli jest to konieczne do stwierdzenia kwalifikowalności wydatków ponoszonych w ramach realizacji projektu, beneficjent jest obowiązany udostępnić również dokumenty niezwiązane bezpośrednio z jego realizacją.³⁵

³⁴ Art. 22. Ustawy wdrożeniowej

³⁵ Art. 23. Ustawy wdrożeniowej

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

EFEKTY KONTROLI

Po zakończeniu kontroli jest sporządzana **informacja pokontrolna**. Podmiot kontrolowany **w terminie 14 dni ma możliwość zgłoszenia zastrzeżeń do tej informacji**.

W dalszej kolejności **instytucja kontrolująca może rozpatrzyć te zastrzeżenia, również w terminie 14 dni**. W trakcie rozpatrywania zastrzeżeń instytucja kontrolująca ma prawo przeprowadzić dodatkowe czynności kontrolne lub żądać przedstawienia dokumentów lub złożenia dodatkowych wyjaśnień.

Po rozpatrzeniu zastrzeżeń **sporządzana jest ostateczna wersja informacji pokontrolnej**. W razie potrzeby **uzupełnia się ją o zalecenia pokontrolne lub rekomendacje** (wraz z terminem przekazania instytucji kontrolującej informacji o sposobie wykonania zaleceń pokontrolnych lub wykorzystania rekomendacji).

Do ostatecznej informacji pokontrolnej **nie ma już możliwości zgłoszenia zastrzeżeń**.³⁶

40

³⁶ Art. 25. Ustawy wdrożeniowej

ZASADY REALIZACJI PROJEKTÓW

KWALIFIKOWALNOŚĆ WYDATKÓW

W rozporządzeniu 1303/2013 określono także **kilka ogólnych zasad**, na podstawie których można określić, jakie wydatki ponoszone przez beneficjentów funduszy europejskich będą mogły być sfinansowane ze środków unijnych, a jakie nie. Są to bardzo ogólne zasady, a ich uszczegółowienie należy do państw członkowskich. **Każdy kraj przygotowuje bowiem krajowe i programowe wytyczne w zakresie kwalifikowalności wydatków.**

Kilka najważniejszych zasad określonych w rozporządzeniu 1303 znajdziecie Państwo poniżej. Warto także zaznaczyć, że możemy już zapoznać się także z projektem krajowych wytycznych w zakresie kwalifikowalności wydatków. Są one jeszcze w trakcie opracowywania, ale można spodziewać się już pewnych rozwiązań. Znaczna część z nich to powtórzenie i rozwinięcie ogólnych zasad wskazanych w Rozporządzeniu 1303.

Rozporządzenie określiło tzw. **okres kwalifikowalności** wydatków. Obejmuje on okres **od 1 stycznia 2014 roku do 31 grudnia 2023 roku**. Operacje i projekty beneficjentów nie będą mogły jednak zostać wybrane do wsparcia z funduszy europejskich, jeśli zostały już fizycznie ukończone lub w pełni zrealizowane przed przedłożeniem wniosku o dofinansowanie. Należy więc pamiętać, że **tylko projekty nierozpoczęte bądź będące w trakcie realizacji mogą zostać uznane za kwalifikowalne.**³⁷

Do wydatków kwalifikowalnych, czyli możliwych do sfinansowania ze środków unijnych będą mogły zostać zaliczone m.in. roboty budowlane, towary, usługi, grunty i nieruchomości, środki trwałe. Również koszty amortyzacji mogą być uznane za kwalifikowane.

W rozporządzeniu wskazano także wstępny **katalog kosztów, które będą uznawane za niekwalifikowane:**

- odsetki od zadłużenia,
- zakup gruntów niezabudowanych i zabudowanych na kwotę przekraczającą 10 % łącznych wydatków kwalifikowalnych dla danej operacji (w przypadku terenów opuszczonych oraz przemysłowych, na których znajdują się budynki, limit ten zostaje podniesiony do 15 %),
- podatek od wartości dodanej (VAT), z wyjątkiem podatku którego nie można odzyskać na mocy prawodawstwa krajowego VAT.³⁸

LOKALIZACJA INWESTYCJI

Operacje otrzymujące wsparcie z funduszy europejskich **powinny być zlokalizowane na obszarze objętym programem**, np. w Polsce bądź na terenie województwa w przypadku programów regionalnych. Przewidziano jednak także procedurę, w ramach której **instytucja zarządzająca może zgodzić się, aby projekt był wdrażany poza obszarem objętym programem (ale na terytorium Unii)**. Powinny jednak wówczas być spełnione wszystkie następujące warunki:

- operacja przynosi korzyść dla obszaru objętego programem,

³⁷ Art. 65. Rozporządzenia 1303

³⁸ Art. 69. Rozporządzenia 1303

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

- łączna kwota alokowana w ramach programu na operacje zlokalizowane poza obszarem objętym programem nie przekracza 15 % na poziomie priorytetu,
- komitet monitorujący wyraził zgodę na przeniesienie,
- obowiązki instytucji zarządzających programem w odniesieniu do zarządzania, kontroli i audytu operacji są pełnione przez instytucje odpowiedzialne za program, w ramach którego udziela się wsparcia danej operacji, lub instytucje te zawierają umowy z instytucjami na obszarze, na którym dana operacja jest wdrażana.³⁹

ZASADA TRWAŁOŚCI

Okres trwałości projektów realizowanych ze wsparciem unijnych, **czyli obowiązku utrzymania zaplanowanych i zrealizowanych efektów, to okres pięciu lat** od zakończenia realizacji projektu. Rozporządzenie przewiduje jednak odstępstwa od tej zasady.

Po pierwsze, państwa członkowskie mogą skrócić ten ustalony okres **do trzech lat w przypadku projektów realizowanych przez mikro, małe lub średnie przedsiębiorstwa.**

Po drugie, okres trwałości projektu wydłuża się w odniesieniu do jednego aspektu – **przenoszenia inwestycji produkcyjnej poza obszar Unii Europejskiej.** Jeśli beneficjent chciałby dokonać takiej zmiany i jest podmiotem innym niż przedsiębiorstwo z sektora MŚP, powinien zachować **10-letni okres trwałości.**

Po trzecie, zasada trwałości projektu co do zasady **nie obowiązuje w przypadku operacji wspieranych z Europejskiego Funduszu Społecznego** (z racji, że są to przedsięwzięcia nieinwestycyjne).

Zachowanie trwałości projektu jest obowiązkiem beneficjenta funduszy europejskich. Jeśli nastąpią przesłanki wskazujące na naruszenie tej zasady, sprawa będzie poddana indywidualnej analizie i może się skończyć nawet zwrotem dofinansowania. **Aby taka procedura mogła być uruchomiona powinna zająć co najmniej jedna z poniższych przesłanek:**

- zaprzestanie działalności produkcyjnej lub przeniesienie jej poza obszar objęty programem,
- zmiana własności elementu infrastruktury, która daje przedsiębiorstwu lub podmiotowi publicznemu nienależne korzyści,
- istotna zmiana wpływająca na charakter operacji, jej cele lub warunki wdrażania, która mogłaby doprowadzić do naruszenia jej pierwotnych celów.⁴⁰

OBOWIĄZKO INFORMACYJNO – PROMOCYJNE

Wszystkie działania informacyjne i komunikacyjne beneficjenta środków unijnych **powinny zawierać informację o otrzymaniu wsparcia z funduszy europejskich.**

W okresie realizacji operacji beneficjent powinien dochowywać tego obowiązku poprzez:

³⁹ Art. 70. Rozporządzenia 1303

⁴⁰ Art. 71. Rozporządzenia 1303

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

- **zamieszczenie na swojej stronie internetowej** krótkiego opisu projektu, proporcjonalnego do poziomu pomocy, obejmującego jego cele i wyniki, oraz podkreślającego wsparcie finansowe ze strony Unii,
- **umieszczenie przynajmniej jednego plakatu z informacjami** na temat projektu w miejscu łatwo widocznym dla ogółu społeczeństwa.

Ponadto, jeśli całkowite wsparcie publiczne będzie **przekraczać 500 000 EUR**, a operacja dotyczy zakupu środków trwałych, infrastruktury lub prac budowlanych, beneficjent będzie zobowiązany do umieszczenia, w miejscu łatwo widocznym dla ogółu społeczeństwa, **tymczasowego billboardu dużego formatu**. Natomiast nie później niż **trzy miesiące po zakończeniu operacji** beneficjent powinien umieścić **na stałe tablicę lub billboard** dużego formatu informujące o dofinansowaniu zrealizowanego projektu.

Szczegółowe zasady informacji i komunikowania o funduszach europejskich określą państwa członkowskie w krajowych i programowych wytycznych w tym zakresie.⁴¹

⁴¹ Załącznik XII do Rozporządzenia 1303

CENTRALNY PUNKT INFORMACYJNY FE: SPOTKANIE INFORMACYJNE NA TEMAT FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

26 LISTOPADA 2014 R.

UŁATWIENIA DLA BENEFICJENTÓW

Korzystne wydaje się przybliżenie funduszy potencjalnym beneficjentom poprzez **większą decentralizację** i zwiększenie udziału środków rozdysponowywanych na poziomie regionalnym.

Ułatwieniem ma być bardziej przystępny **dostęp do informacji** o możliwościach pozyskania dofinansowania. Po pierwsze, kompleksowe wsparcie prowadzone będzie w ramach jednej sieci Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich w całym kraju (www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty). Po drugie, tworzony jest jeden portal internetowy zawierający komplet wiedzy o funduszach europejskich, a strony internetowe poszczególnych programów operacyjnych na lata 2014 – 2020 (zarówno krajowych, jak i regionalnych) mają być opracowane według tego samego schematu graficznego i układu treści.

Ponadto, beneficjenci będą mogli wcześniej zacząć przygotowania do występowania o dofinansowanie. W celu umożliwienia właściwego zaplanowania działań przez wnioskodawców, instytucje będą zobowiązane **do publikowania do 30 listopada każdego roku harmonogramów** konkursów planowanych w kolejnym roku oraz na bieżąco ewentualnych zmian w harmonogramach.

Instytucje przeprowadzające nabory wniosków, do czasu zawarcia z wnioskodawcami wszystkich umów o dofinansowanie projektu, będą **związane treścią opublikowanej dokumentacji konkursowej** w taki sposób, że jej ewentualne zmiany nie będą mogły pogarszać sytuacji wnioskodawców, nakładać na nich nowych obowiązków ani zmieniać warunków realizacji projektu.

Na etapie aplikowania o środki unijne kontynuowana będzie zasada **stosowania oświadczeń w miejsce zaświadczeń** potwierdzających spełnianie określonych warunków. Ma to odciążyć projektodawców (zwłaszcza przedsiębiorców) i ograniczyć ponoszone przez nich koszty związane z opłatami w tym zakresie. Zaświadczenia będą potrzebne dopiero na etapie podpisywania umowy o dofinansowanie, a więc tylko tym wnioskodawcom, którzy pozytywnie przejdą proces aplikowania.

Beneficjenci, którzy otrzymają dofinansowanie, spotkają się z kolei z ułatwieniami na etapie realizacji projektu. Przede wszystkim przewiduje się **elastyczne formy finansowania** przedsięwzięć z rozbudowanym systemem zaliczkowym, zapewnienie dostępu do wsparcia zwrotnego, możliwe szerokie stosowanie form finansowania ryczałtowego, **zmniejszenie obciążeń raportowych** beneficjentów. Planowane jest wprowadzenie **standardowego formatu wniosku o płatność** – w miarę możliwości w ramach wszystkich programów operacyjnych. Ułatwi to wprowadzenie spójnych zasad w zakresie rozliczania projektu i obowiązków sprawozdawczych.

Proces obsługi wniosku o płatność, a więc zarówno jego złożenie przez beneficjenta, jak i weryfikacja dokonywana przez instytucję, będzie realizowany w ramach **systemu informatycznego**. Zgodnie z publicznie dostępnymi informacjami, docelowo informatyzacja obejmie również powszechnie procedury aplikowania o dofinansowanie.

Uwierzytelnianie beneficjenta będzie następować przez wykorzystanie profilu zaufanego ePUAP albo bezpiecznego podpisu elektronicznego weryfikowanego za pomocą ważnego kwalifikowanego certyfikatu. W przypadku gdy z powodów technicznych wykorzystanie profilu zaufanego ePUAP nie jest możliwe, uwierzytelnianie w centralnym systemie teleinformatycznym będzie następowało przez wykorzystanie loginu i hasła wygenerowanego przez ten system.

44